

كتاب الصوم

(مشكاة المصابيح)

الترجم:

أبو أحمد شهاب الدين صالح

Китоби рӯза

(Мишкот-ул-масобиҳ)

Баргардон:

Абӯаҳмад Шаҳобиддин Солиҳ

Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳим

Китоби рӯза

Фасли аввал

1956-[1] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " إذا دخل شهر رمضان فتحت أبواب السماء". وفي رواية: "فتحت أبواب الجنة وغلقت أبواب جهنم وسلسلت الشياطين". وفي رواية: " فتحت أبواب الرحمة". متفق عليه

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Вақте моҳи Рамазон дохил шавад, дарвозаҳои осмон кушода шаванд" ва дар ривояте "дарвозаҳои Биҳишт кушода шавад ва дарвозаҳои Дӯзах маҳкам карда шавад ва шайтонҳо бо занҷирҳо баста шаванд" ва дар ривояте "дарвозаҳои раҳмат кушода шавад". (Бухорӣ ва Муслим)

١٩٥٧ - [٢] وعن سهل بن سعد قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " في الجنة ثمانية أبواب منها: باب يسمى الريان لا يدخله إلا الصائمون". (متفق عليه)

Ва аз Саҳл ибни Саъд разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҷаннат ҳашт дарвоза дорад, яке аз дарҳои он Райён ном дорад, ки ба он танҳо рӯзадорон дохил мешаванд".

(Бухорӣ ва Муслим)

١٩٥٨ - [٣] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " من صام رمضان إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه. ومن قام رمضان إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه. ومن قام ليلة القدر إيماناً واحتساباً غفر له ما تقدم من ذنبه". (متفق عليه)

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки моҳи Рамазонро ба имон ва умеди аҷру савоб рӯза гирад, гуноҳони пешинаи вай бахшида мешавад. Ва касе ки шаб-

ҳои моҳи Рамазонро аз рӯи имони ба Аллоҳ ва ба умеди аҷру савоби ӯ намоз хонад, Аллоҳ ҳамаи гуноҳони пешинаи вайро мебахшад". (Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۵۹ - [۴] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "كل عمل ابن آدم يضاعف الحسنة بعشر أمثالها إلى سبعمائة ضعف قال الله تعالى: إلا الصوم فإنه لي وأنا أجزى به يدع شهوته وطعامه من أجلي للصائم فرحتان: فرحة عند فطره وفرحة عند لقاء ربه ولخلاف فم الصائم أطيب عند الله من ريح المسك والصيام جنة وإذا كان يوم صوم أحدكم فلا يرفث ولا يصخب وإن سابه أحد أو قاتله فليقل إني امرؤ صائم". (متفق عليه)

Ва аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҳар амали неки фарзанди Одам ба даҳ баробари он то ҳафтсад баробар аҷр дода мешавад, Аллоҳ таъоло фармуд: Ба ҷуз рӯза, зеро ки рӯза барои Ман аст ва Ман худ савоби онро медиҳам. Рӯзадор хоҳишоти нафси худро ва хӯрдан ва нӯшидани худро хос ба хотири Ман тарк мекунад. Ва рӯзадорро ду хурсандӣ аст, як хурсанди дар вақти ифтори рӯза ва хурсанди дигар дар вақти вохӯрии Парвардигори худ. Ҳароина бӯи даҳони рӯзадор назди Аллоҳ хушбӯтар аз бӯи мушк аст. Рӯза сипар аст, вақте касе аз шумо рӯзадор бошад, пас сухани қабеҳ нагӯяд ва ба овози баланд сухан нагӯяд, пас агар касе ӯро дашном диҳад ё иродаи ҷанг кунад, бояд бигӯяд, ки ман рӯзадор ҳастам".

(Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۱۹۶۰ - [۵] (صحیح)

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : " إذا كان أول ليلة من شهر رمضان صفدت الشياطين ومردة الجن وغلقت أبواب النار فلم يفتح منها باب الجنة فلم يغلق منها باب وينادي مناد : يا باغي الخير أقبل ويا باغي الشر أقصر ن ولله عتقاء من النار وذلك كل ليلة " . رواه الترمذي وابن ماجه .

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулаллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Вақте шаби аввали моҳи Рамазон шавад, шайтонҳо ва саркашони ҷин маҳкам баста мешаванд ва дарвозаҳои Дӯзах маҳкам мешавад, то он ки ягон дарвозаҳои он кушода намононад ва дарвозаҳои Ҷаннат кушода мешавад, то ки ягон дарвозаҳои Ҷаннат маҳкам намононад. Як нидокунандае нидо мекунад: Эй талабкунандаи хайру савоб пеш ой ва эй талабкунандаи бадӣ тавба кун ва аз гуноҳон нафсатро ниғаҳ дор. Ва Аллоҳ мардуми зиёдро дар ин моҳ аз оташи Дӯзах наҷот медиҳад ва ин нидо дар ҳар шаби моҳи Рамазон такрор мешавад ". (Ин ҳадисро Тирмизӣ, Ибни Моҷа ривоят кардааст)

۱۹۶۱ - [۶] (صحیح) ورواه أحمد عن رجل وقال الترمذي هذا حديث غريب .

(Ва Аҳмад аз марде онро ривоят кардааст. Ва Тирмизӣ мегӯяд: Ин ҳадиси ғариб аст)

Фасли саввум

۱۹۶۲ - [۷] عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: " أتاكم رمضان شهر مبارك فرض الله عليكم صيامه تفتح فيه أبواب السماء وتعلق فيه أبواب الجحيم وتغل فيه مردة الشياطين لله فيه ليلة خير من ألف شهر من حرم خيرها فقد حرم". رواه أحمد والنسائي.

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Бар шумо моҳи мубораки Рамазон расид, ки Аллоҳ бар шумо рӯзаи онро фарз гардонида аст, ки дарвозаҳои осмон дар ин моҳ кушода мешавад ва дарвозаҳои Дӯзах маҳкам мешавад ва гарданҳои шайтонҳои саркаш баста мешавад, дар ин моҳ шабе аст, ки беҳтар аз ҳазор моҳ аст, касе ки аз хайр ва некиҳои ин шаб маҳрум шуд, пас аз ҳамаи некиҳои маҳрум шуд". (Ривояти Аҳмад ва Насоӣ)

۱۹۶۳ - [۸] (صحيح)

وعن عبد الله بن عمرو: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: "الصيام والقرآن يشفعان للعبد يقول الصيام: أي رب إني منعتك الطعام والشهوات بالنهار فشفعني فيه ويقول القرآن: منعتك النوم بالليل فشفعني فيه فيشفعان". رواه البيهقي في شعب الإيمان.

Ва аз Абдуллоҳ ибни Амр разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Рӯза ва Қуръон бандаро шафоат мекунад, рӯза мегӯяд: Эй Парвардигор ман ӯро аз хӯрок ва хоҳишоти нафс манъ карда будам, пас маро дар ҳаққи ӯ шафоатгар гардон ва Қуръон мегӯяд: Ман ӯро дар шаб аз хоб манъ карда будам (яъне маро мехонд ва хоб намекард), пас маро дар ҳаққи ӯ шафоатгар гардон, пас ин ду шафоатгар гардонда

мешаванд". (Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон ривоят карда аст)

۱۹۶۴ - [۹] (حسن)

وعن أنس بن مالك قال: دخل رمضان فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إن هذا الشهر قد حضرکم وفيه ليلة خير من ألف شهر من حرمها فقد حرم الخير كله ولا يحرم خيرها إلا كل محروم". رواه ابن ماجه.

Ва аз Анас ибни Молик разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки ӯ мегӯяд: Моҳи Рамазон расид, пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ба дурусти ки бар шумо моҳи Рамазон расид ва дар он шабе аст, ки беҳтар аз ҳазор моҳ аст, касе ки аз он шаб маҳрум шуд, ба дурусти ки аз ҳамаи хайр маҳрум шуд ва аз хайри он шаб ҷуз инсони бад маҳрум намешавад". (Ривояти Ибни Моҷа)

۱۹۶۵ - [۱۰] (ضعيف)

آخر يوم من شعبان فقال: "يا أيها الناس قد أظلكم شهر عظيم مبارك شهر فيه ليلة خير من ألف شهر جعل الله تعالى صيامه فريضة وقيام ليله تطوعا من تقرب فيه بمصلحة من الخير كان كمن أدى فريضة فيما سواه ومن أدى فريضة فيه كان كمن أدى سبعين فريضة فيما سواه وهو شهر الصبر والصبر ثوابه الجنة وشهر المواساة وشهر يزداد فيه رزق المؤمن من فطر فيه صائما كان له مغفرة لذنوبه وعتق رقبته من النار وكان له مثل أجره من غير أن ينقص من أجره شيء". قلنا: يا رسول الله ليس كلنا يجد ما نفطر به الصائم. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "يعطي الله هذا الثواب من فطر صائما على مذقة لبن أو تمر أو شربة من ماء ومن أشبع صائما سقاه الله من حوضي شربة لا يظمأ حتى يدخل الجنة وهو شهر أوله رحمة وأوسطه مغفرة وآخره عتق من النار ومن خفف عن مملوكه فيه غفر الله له وأعتقه من النار". رواه البيهقي.

Салмони Форсӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар рӯзи охири моҳи Шаъ-

бон ба мо хутба намуда гуфт: Эй мардум ба дурусти ки бар шумо моҳи бузург соя андохт, моҳе ки дар он баракат ниҳода шудааст, моҳе ки дар он шабе аст, ки беҳтар аз ҳазор моҳ аст. Аллоҳ рӯзаи ин моҳро фарз гардонид ва шабзиндадори онро нафл гардонида аст. Касе ки дар ин моҳ ба қардани як некӣ ба Аллоҳ наздикӣ чӯяд, монанди он аст, ки дар ғайри ин моҳ фарзро адо карда бошад. Ва касе ки дар ин моҳ фарзро адо кунад, ҳамчун касе аст, ки дар ғайри ин моҳ ҳафтад фаризаро адо кунад ва моҳи Рамазон моҳи сабр аст ва савоби сабр Ҷаннат аст. Ва ин моҳ моҳи ғамхорӣ аст (моҳест, ки дар он бояд ғамхори фақирон ва гуруснагонро бояд қард) ва моҳест, ки дар он ризқи мӯъмин зиёд мегардад ва дар он баракат ниҳода мешавад. Касе ки рӯздореро ифтор диҳад, сабаби омуридани гуноҳони вай гардида аз оташи Дӯзах наҷот меёбад. Ва ба ӯ ҳамчун савоби он рӯздор (ки ба вай ифтор додааст) дода мешавад, бе ин ки аз аҷру савоби вай чизе кам шавад. Гуфтем: Эй Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам, ҳамаи мо тавони онро надорем, ки рӯздореро ифтор диҳем. Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: Аллоҳ ин савобро ба касе медиҳад, ки рӯздореро ба каме аз шир ё хурмо ё об ифтор диҳад ва касе ки рӯздореро сер гардонад, Аллоҳ ӯро аз ҳавзи Ман (ҳавзи Кавсар) бинӯшонад, ки баъд аз он ҳаргиз ташна нагардад, то он ки дохили Ҷаннат шавад. Ва моҳи Рамазон моҳест, ки аввали он раҳмат ва миёнаи он мағфират ва охири он халоси аз оташи Дӯзах аст. Ва касе ки дар кори ғулом ва хидматгорӣ худ дар ин моҳ сабуқӣ орад, Аллоҳ

гуноҳони ӯро баҳшида, ӯро аз оташи Дӯзах наҷот медиҳад". (Ривояти Байҳақӣ)

۱۹۶۶ - [۱۱] (ضعيف جدا) وعن ابن عباس قال: كان رسول الله صلى الله عليه

وسلم إذا دخل شهر رمضان أطلق كل أسير وأعطى كل سائل. رواه البيهقي

Ва аз Ибни Аббос разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки гуфт: "Ҳаргоҳ моҳи Рамазон меомад, Расулulloҳ асиронро раҳ мекард ва ба талбандаҳо ато мекард". (Байҳақӣ)

۱۹۶۷ - [۱۲] (لم تتم دراسته) وعن ابن عمر أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "إن

الجنة تزخرف لرمضان من رأس الحول إلى حول قابل". قال: " فإذا كان أول يوم من رمضان هبت ريح تحت العرش من ورق الجنة على الحور العين فيقلن: يا رب اجعل لنا من عبادك أزواجا تفر بهم أعيننا وتفر أعينهم بنا". روى البيهقي الأحاديث الثلاثة في شعب الإيمان.

Аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҷаннат аз сари сол то охири сол барои моҳи Рамазон зеб дода мешавад, вақте рӯзи аввали Рамазон мешавад, зери Арш аз барғҳои Ҷаннат боде бар ҳурҳои ийн (занони сафедпӯст, симандом, саҳт сафедӣ ва сиёҳии чашм, дарозмиғсон, кушодачашм) мевазад, пас онҳо мегӯянд: Эй Парвардигори мо, барои мо аз бандагони Худ шавҳарон бигардон, то ба онҳо чашмҳои мо қарор гирад ва ба мо чашмҳои онҳо қарор гирад". (Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон ривоят кардааст)

۱۹۶۸ - [۱۳] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: عن النبي صلى الله

عليه وسلم أنه قال: "يغفر لأمته في آخر ليلة في رمضان". قيل: يا رسول الله أهي ليلة القدر؟ قال: "لا ولكن العامل إنما يوفى أجره إذا قضى عمله". رواه أحمد

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Барои уммати

Ман дар шаби охири Рамазон гуноҳонашон бахшида мешавад, гуфта шуд: Эй Расулulloҳ оё он шаби қадр аст? Фармуд: Не, балки коргар, чун кори худро тамоm кунад, музди худро комил мегирад". (Ривояти Аҳмад)

Боб андар дидани моҳ Фасли аввал

۱۹۶۹ - [۱] عن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفتطروا حتى تروه فإن غم عليكم فاقدروا له". وفي رواية قال: "الشهر تسع وعشرون ليلة فلا تصوموا حتى تروه فإن غم عليكم فأكملوا العدة ثلاثين". (متفق عليه)

Аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Рӯза нагиред, то ки ҳилол (моҳ)-ро набинед ва барои ид ифтор накунад, то ки ҳилолро бубинед. Пас агар ҳилолро надидед, пас си рӯзро пурра гиред. Ва дар ривояте моҳ бисту нуҳ шаб мебошад, пас чун ба сабаби абр моҳро надидед, си рӯзро комил рӯза бигиред". (Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۷۰ - [۲] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "صوموا لرؤيته وأفطروا لرؤيته فإن غم عليكم فأكملوا عدة شعبان ثلاثين". (متفق عليه)

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ба дидани моҳ рӯза гиред ва ба дидани он ифтор кунед, чун моҳро ба сабаби абр надидед, си рӯзи моҳи Шаъбонро пурра кунед". (Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۷۱ - [۳] وعن ابن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إنّا أمة أمية لا تكتب ولا تحسب الشهر هكذا وهكذا". وعقد الإجماع في الثالثة. ثم قال: " الشهر هكذا وهكذا وهكذا". يعني تمام الثلاثين يعني مرة تسعا وعشرين ومرة ثلاثين". (متفق عليه)

Ва аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Мо қавми уммӣ ва ноҳондаем, ки хондан ва ҳисоб карданро ёд надорем, моҳ инчунин ва инчунин ва инчунин аст, се бор ангуштҳои дастҳои худро боз карда ва дар мартабаи

сеюм ангушти ибҳоми худро баст (яъне моҳ бисту нуҳ рӯз аст) ва бори дигар фармуд: Моҳ интавр ва интавр ва интавр аст, се бор ангуштони ҳар ду дасти худро боз кард бе ин ки ибҳомро бибандад, яъне си рӯз аст (як бор фармуд: Моҳ бисту нуҳ рӯз аст ва сипас фармуд: Си рӯз аст), ки гоҳо бисту нуҳ ва гоҳо си рӯз меояд".

(Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۷۲ - [۴] وعن أبي بكره قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "شهره عيد لا

ينقصان: رمضان وذو الحجة". (متفق عليه)

Аз Абӯбакра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ду моҳи ид аст, ки кам намешаванд (албатта аз нигоҳи аҷру савоб) агарчи аз нигоҳи адад кам мешаванд, он ду моҳ Рамазон ва зулҳиҷца аст". (Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۷۳ - [۵] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا

يتقدمن أحدكم رمضان بصوم يوم أو يومين إلا أن يكون رجل كان يصوم صوما فليصم ذلك اليوم". (متفق عليه)

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ягон нафар як рӯз ё ду рӯз пеш аз Рамазонро рӯза нагирад, магар ки марде дар рӯзҳои муайян одати рӯза гирифтани дошт, (иттифоқан он рӯзҳо пеш аз Рамазон пайваста омад) пас боке надорад, ки он рӯзҳоро рӯза дорад".

(Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۱۹۷۴ - [۶] (صحیح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : " إذا انتصف شعبان فلا تصوموا " . رواه أبو داود والترمذي وابن ماجه والدارمي .

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Вақте моҳи Шаъбон нисф шуд, рӯза нагиред".

(Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ, Ибни Моҷа ва Доримӣ)

۱۹۷۵ - [۷] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "أحصوا هلال شعبان لرمضان". رواه الترمذي.

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Моҳи Шаъбонро барои таҳқиқи моҳи Рамазон ҳисоб кунед, то бароятон адади рӯзҳои Рамазон маълум гардад". (Тирмизӣ)

۱۹۷۶ - [۸] (لم تتم دراسته) وعن أم سلمة قالت: ما رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يصوم شهرين متتابعين إلا شعبان ورمضان. رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه.

Умми Салама разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо надидаам, ки ду моҳро пай дар пай рӯза гирифта бошад, магар моҳи Шаъбон ва Рамазонро. (Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ, Насой ва Ибни Моҷа)

۱۹۷۷ - [۹] (لم تتم دراسته) وعن عمار بن ياسر رضي الله عنهما قال: "من صام اليوم الذي يشك فيه فقد عصى أبا القاسم صلى الله عليه وسلم". رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه والدارمي .

Аммор ибни Ёсир разияллоҳу анҳу мегӯяд: "Касе дар рӯзи шак рӯза гирад, ба дурусти ки Абӯлқосим саллалло-

ҳу алайҳи ва салламо нофармонӣ кардааст". (Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ, Насоӣ, Ибни Моҷа ва Доримӣ)

۱۹۷۸ - [۲۰] (لم تتم دراسته) وعن ابن عباس قال: "جاء أعرابي إلى النبي صلى الله عليه وسلم فقال: إني رأيت الهلال يعني هلال رمضان فقال: "أتشهد أن لا إله إلا الله؟" قال: نعم قال: "أتشهد أن محمدا رسول الله؟" قال: نعم. قال: "يا بلال أذن في الناس أن يصوموا غدا". رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه والدارمي.

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки бодиянишине пеши Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам омада гуфт: Ман ҳилолро дидам, яъне ҳилоли моҳи Рамазонро. Расулulloҳ ба вай гуфт: Оё гувоҳи медиҳӣ, ки ҷуз Аллоҳ маъбуди барҳаққе нест? Гуфт: Бале. Гуфт: Оё гувоҳи медиҳӣ, ки Муҳаммад фиристодаи Аллоҳ аст? Гуфт: Бале, Расулulloҳ гуфт: Эй Билол ба мардум хабар деҳ, ки фардо рӯза гиранд". (Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ, Насоӣ, Ибни Моҷа ва Доримӣ)

۱۹۷۹ - [۱۱] (لم تتم دراسته) وعن ابن عمر قال: تراءى الناس الهلال فأخبرت رسول الله صلى الله عليه وسلم أني رأيتَه فصام وأمر الناس بصيامه. رواه أبو داود والدارمي.

Ибни Умар разияллоҳу анҳу гуфт, ки мардум ба дидани моҳ ҷамъ шуданд ва моҳро диданд, ман ба Расулulloҳ гуфтам, ки ҳилол (моҳ)-ро дидам, пас Расулulloҳ рӯза гирифт ва мардумро низ ба рӯза гирифтани амр кард.

(Ривояти Абӯдовуд ва Доримӣ)

Фасли сеюм

۱۹۸۰ - [۱۲] (صحیح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يتحفظ من شعبان مالا يتحفظ من غيره. ثم يصوم لرؤية رمضان فإن غم عليه عد ثلاثين يوما ثم صام. رواه أبو داود

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзҳои моҳи Шаъбонро ҳисоб мекард, қисме ки моҳҳои дигарро он қадар ҳисоб намекард ва сипас ба дидани моҳи рӯза мегирифт ва агар ба сабаби абр моҳро намедид, си рӯзро ҳисоб мекард ва сипас рӯза мегирифт. (Ривояти Абӯдовуд)

۱۹۸۱ - [۱۳] (صحیح) وعن أبي البختری قال: خرجنا للعمرة فلما نزلنا بطن نخلة تراءينا الهلال. فقال بعض القوم: هو ابن ثلاث. وقال بعض القوم: هو ابن ليلتين فلقينا ابن عباس فقلنا: إنا رأينا الهلال فقال بعض القوم: هو ابن ثلاث وقال بعض القوم: هو ابن ليلتين. فقال: أي ليلة رأيتموه؟ قلنا: ليلة كذا وكذا. فقال: إن رسول الله صلى الله عليه وسلم مده للرؤية فهو لليلة رأيتموه.

وفي رواية عنه. قال: أهللنا رمضان ونحن بذات عرق فأرسلنا رجلا إلى ابن عباس يسأله فقال ابن عباس: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إن الله تعالى قد أمده لرؤيته فإن أعغمي عليكم فأكملوا العدة". رواه مسلم

Абӯлбахтарӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки барои адои умра аз диёри худ баромадем, чун дар Батни нахла расидем, барои дидани ҳилол гирд омадем, баъзеҳо гуфтанд, ки моҳи сешаба аст ва баъзеҳо гуфтанд, ки душаба аст. Пас бо Ибни Аббос рӯ ба рӯ шуда ба ӯ гуфтем, ки мо ҳилолро дидем, баъзе гуфтанд, ки ҳилоли душаба аст ва баъзеҳо гуфтанд, ки ҳилоли сешаба аст. Ибни Аббос гуфт: Қадам шаб онро дидед? Гуфтем: Фалон шаб. Гуфт: Паёмбар сал-

лаллоҳу алайҳи ва саллам барои шурӯи рӯзаи моҳи Рамазон дидани ҳилолро таъйин гардонида аст, пас ҳилол ҳилоли ҳамон шабе аст, ки шумо дидаед. Ва дар ривояти дигар аз вай чунин омада аст, ки моҳи Рамазонро дидем, дар ҳоле ки мо дар Зоти ирқ будем, пас мардери назди Ибни Аббос фиристодем то аз вай бипурсад. Пас Ибни Аббос разияллоҳу анҳу гуфт, ки Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуда аст: Ҳамоно Аллоҳ Рамазонро ба дидани ҳилол мутаъайин гардонидааст, пас агар моҳ бар шумо ба сабаби абр пӯшида монад, ҳисоби рӯзҳоро пурра кунед. (Ривояти Муслим)

Боб андар масъалаҳои гуногун оиди китоби рӯза Фасли аввал

۱۹۸۲ - [۱] عن أنس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "تسحروا فإن في السحور بركة". (متفق عليه)

Аз Анас разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Таоми саҳарӣ бихӯред, зеро ки дар таоми саҳарӣ хӯрдан баракат аст".

(Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۸۳ - [۲] (صحيح) وعن عمرو بن العاص قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "فصل ما بين صيامنا وصيام أهل الكتاب أكلة السحر". رواه مسلم

Аз Амр ибни Ос разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Фарқ миёни рӯзаи мо ва аҳли китоб хӯрдани саҳарӣ аст". (Муслим)

۱۹۸۴ - [۳] وعن سهل قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا يزال الناس بخير ما عجلوا الفطر". (متفق عليه)

Аз Саҳл разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҳамеша мардум дар хайранд, то вақте ки дар ифтор кардан мешитобанд".

(Бухорӣ ва Муслим)

۱۹۸۵ - [۴] وعن عمر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إذا أقبل الليل من ههنا وأدبر النهار من ههنا وغربت الشمس فقد أفطر الصائم". (متفق عليه)

Аз Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Вақте торикии шаб аз тарафи машриқ пеш ояд ва рӯз ба ҷониби мағриб равад ва офтоб бишинад, пас бояд рӯзадор рӯзаашро ифтор кунад". (Бухорӣ ва Муслим)

١٩٨٦ - [٥] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: نهي رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الوصال في الصوم. فقال له رجل: إنك تواصل يا رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: وأيكم مثلي إني أبيت يطعمني ربي ويستقيني". (متفق عليه)

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз паи ҳам рӯза гирифтанд манъ кард, пас марде ба вай гуфт: Эй Расулulloҳ ту пай дар пай беифтор кардан рӯза мегирӣ? Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Кадоми шумо монанди Ман ҳастед, ба дурусти ки Ман шаб хоб мекунам дар ҳоле ки Аллоҳ ба Ман таом меҳӯронад ва шароб менӯшонад". (Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

١٩٨٧ - [٦] (صحیح) عن حفصة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من لم يجمع الصيام قبل الفجر فلا صيام له". رواه الترمذي وأبو داود والنسائي والدارمي وقال أبو داود: وقفه على حفصة معمر والزبيدي وابن عيينه ويونس الأيلي كلهم عن الزهري.

Аз Ҳафса разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки пеш аз намози субҳ нияти рӯза накунад, ӯ рӯза надорад".

(Ривояти Тирмизӣ, Абӯдовуд, Насоӣ ва Доримӣ аст). Ва Абӯдовуд мегӯяд, ки ин ҳадисро Маъмар, Забидӣ, Ибни Уяйна ва Юнуси Айли бар Ҳафса мавқуф шумориданд ва ҳама аз Зухрӣ ривоят кардаанд.

١٩٨٨ - [٧] (صحیح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إذا سمع النداء أحدكم والإناء في يده فلا يضعه حتى يقضي حاجته منه". رواه أبو داود

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе аз онро дар ҳоле бишнавад, ки зарфи (об ё чой ва ғайра) ба даст

дорад, пас лозим нест он зарфро бигзорад, то ки зарура-ти худро аз хӯрдани он рафъ намояд".

(Ривояти Абӯдовуд)

۱۹۸۹- [۸] (ضعيف) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه

وسلم: "قال الله تعالى: أحب عبادي إلي أعجلهم فطرا". رواه الترمذي

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд, ки Аллоҳ таъоло мефармояд: "Маҳбубтарин бандагон ононанд, ки дар ифтор шитоб мекунанд". (Ривояти Тирмизӣ)

۱۹۹۰- [۹] (صحیح) وعن سلمان بن عامر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إذا

أفطر أحدكم فليفطر على تمر فإنه بركة فإن لم يجد فليفطر على ماء فإنه طهور". رواه أحمد والترمذي وأبو داود وابن ماجه والدارمي. ولم يذكر: "فإنه بركة" غير الترمذي

Аз Салмон ибни Омир разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Вақте яке аз шумо мехоҳад, ки ифтор кунад, пас бояд бо хурмо ифтор кунад, зеро ки ифтор бо хурмо сабаби баракат аст. Агар хурмо набуд бо об ифтор кунад, зеро об ё ифтор бо об сабаби покӣ аст". (Ривояти Аҳмад, Тирмизӣ, Абӯдовуд, Ибни Моча ва Доримӣ, лекин ба ҷуз Тирмизӣ "пас он сабаби баракат аст"-ро зикр накардааст).

۱۹۹۱- [۱۰] (صحیح) وعن أنس قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم يفطر قبل أن يصلي

على رطبات فإن لم تكن فتميرات فإن لم تكن تميرات حسى حسوات من ماء. رواه الترمذي وأبو داود. وقال الترمذي: هذا حديث حسن غريب

Анас разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам пеш аз намози шом бо чанд дона хурмои тоза ифтор мекард, агар хурмои тоза намебуд, бо чанд донаи хурмои хушк ифтор мекард, агар хурмои

хушк намебуд, чанд каф об менӯшид. (Ривояти Тирмизӣ ва Абӯдовуд Ва Тирмизӣ гуфтааст, ки ин ҳадиси ҳасану ғариб аст).

۱۹۹۲- [۱۱] (صحيح) وعن زيد بن خالد قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من فطر صائماً أو جهز غازياً فله مثل أجره". رواه البيهقي في شعب الإيمان ومحبي السنة في شرح السنة وقال صحيح.

Аз Зайд ибни Холид разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки рӯзадореро ифтор дод, ё сомон ва олоти ҷанг барои ғозие харид, ӯро монанди аҷри рӯзадор ва ғозӣ аст".

(Ривояти Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон ва Муҳй-ис-суннат дар Шарҳ-ис-суннат ва гуфтааст, ки ин ҳадиси саҳеҳ аст).

۱۹۹۳- [۱۲] (حسن) وعن ابن عمر قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم إذا أفطر قال: "ذهب الظمأ وابتلت العروق وثبت الأجر إن شاء الله". رواه أبو داود.

Ибни Умар разияллоҳу анҳу меғӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам вақте рӯзаи худро ифтор мекард, меғуфт: "Ташнагӣ рафт, рағҳо тар шуд ва аҷру савоб иншоаллоҳ таъоло собит шуд". (Абӯдовуд)

۱۹۹۴- [۱۳] (حسن) وعن معاذ بن زهرة قال: إن النبي صلى الله عليه وسلم كان إذا أفطر قال: " اللهم لك صمت وعلى رزقك أفطرت". رواه أبو داود مرسلًا.

Муоз ибни Заҳра разияллоҳу анҳу меғӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам вақте рӯзаи худро ифтор мекард ва меғуфт: "Эй Аллоҳ барои ризои Ту рӯза гирифтам ва бар ризқу рӯзие, ки Ту онро ато намудай, рӯзаамро ифтор намудам". (Абӯдовуд ба таври мурсал ин ҳадисро ривоят кардааст).

Фасли саввум

۱۹۹۵- [۱۴] (صحیح) عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا يزال الدين ظاهرا ما عجل الناس الفطر لأن اليهود والنصارى يؤخرون". رواه أبو داود وابن ماجه.

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҳамеша дин ғолиб аст, модоме ки мардум дар ифтор ва кушодани рӯза шитоб кунанд, зеро ки яҳуд ва насоро дер ифтор мекунанд". (Ривояти Абӯдовуд ва Ибни Моҷа)

۱۹۹۶- [۱۵] (صحیح) وعن أبي عطية قال: دخلت أنا ومسروق على عائشة فقلنا: يا أم المؤمنين رحلان من أصحاب محمد صلى الله عليه وسلم أحدهما يعجل الإفطار ويعجل الصلاة والآخر: يؤخر الإفطار ويؤخر الصلاة. قالت: أيهما يعجل الإفطار ويعجل الصلاة؟ قلنا عبد الله بن مسعود. قالت: هكذا صنع رسول الله صلى الله عليه وسلم والآخر أبو موسى. رواه مسلم

Абӯъатия мегӯяд, ки ман ва Масруқ пеши Оиша разияллоҳу анҳо даромадем ва гуфтем: Эй Умми мӯъминон ду мард аз саҳобағони Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам яке аз онҳо дар ифтор ва намоз шитоб мекунад ва дуюми онҳо дар ифтор таъхир мекунад ва намозро низ дер меҳонад. Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: Кадомашон дар ифтор ва хондани намоз шитоб мекунад? Гуфтем: Абдуллоҳ ибни Масъуд разияллоҳу анҳу. Гуфт: Ҳаминтавр Расулulloҳ кардааст ва марди дуввум Абӯмусо буд. (Ривояти Муслим)

۱۹۹۷- [۱۶] (حسن) وعن العرياض بن سارية قال: دعاني رسول الله صلى الله عليه وسلم إلى السحور في رمضان فقال: "هلم إلى الغداء المبارك". رواه أبو داود والسنائي

Ирбоз ибни Сория разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам маро ба таоми саҳарӣ даъват карда гуфт: "Ба таоми пурбаракат биё". (Ривояти Абӯдовуд ва Насой)

۱۹۹۸- [۱۷] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "نعم سحور المؤمن التمر". رواه أبو داود

Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Беҳтарин таоми саҳарии мӯъмин хурмо аст". (Ривояти Абӯдовуд)

Боб андар пок намудани рӯза

Фасли аввал

۱۹۹۹- [۱] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من لم يدع قول الزور والعمل به فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه". رواه البخاري

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки дурӯғ гуфтан ва ба дурӯғ амал карданро тарк накунад, Аллоҳ ба тарк кардани хӯрок ва ошомидани вай ҳоҷате надорад".

(Ривояти Бухорӣ)

۲۰۰۰- [۲] (متفق عليه) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقبل ويباشر وهو صائم وكان أملككم لأربه.

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бӯса мекард ва мубошират мекард (ба ман наздик мешуд ва баданам ба бадани вай мечаспид) дар ҳоле ки рӯзадор буд ва бештар аз шумо (бештар аз ҳама) қодир бар контурол кардани шаҳвати худ буд. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۰۱- [۳] (متفق عليه) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يدركه الفجر في رمضان وهو جنب من غير حلم فيغتسل ويصوم.

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки дар моҳи Рамазон ба Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам гоҳ-гоҳе бомдод мешуд, дар ҳоле ки ҷунуб мебуд, албатта бе он ки эҳтилом рух дода бошад (яъне аз тариқи ҷимоъ) пас ғул мекард ва рӯза мегирифт. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۰۲- [۴] (متفق عليه) وعن ابن عباس قال: إن النبي صلى الله عليه وسلم احتجم وهو محرم واحتجم وهو صائم.

Ибни Аббос разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар ҳоле ки муҳрим буд, ҳиҷомат кард ва дар ҳоле ки рӯзадор буд, ҳиҷомат кард. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۰۳- [۵] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من نسي وهو صائم فأل أو شرب فليتم صومه فإنما أطعمه الله وسقاه". (متفق عليه)

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки фаромушона нон хӯрд ё об нӯшид, дар ҳоле ки рӯза дошт, пас рӯзаи худро тамома кунад, ба дурусти Аллоҳ ба вай таом ва шароб додааст". (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۰۴- [۶] وعن أبي هريرة قال: بينما نحن جلوس عند النبي صلى الله عليه وسلم إذ جاءه رجل فقال: يا رسول الله هلكت. قال: "مالك؟" قال: وقعت على امرأتي وأنا صائم. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "هل تجد رقبة تعتقها؟" قال: لا قال: "فهل تستطيع أن تصوم شهرين متتابعين؟" قال: لا. قال: "هل تجد إطعام ستين مسكيناً؟" قال: لا. قال: "اجلس". ومكث النبي صلى الله عليه وسلم فبينما نحن على ذلك أتى النبي صلى الله عليه وسلم بعرق فيه تمر والعرق المكتل الضخم قال: "أين السائل؟" قال: أنا. قال: "خذ هذا فتصدق به". فقال الرجل: أعلى أفقر مني يا

رسول الله؟ فوالله ما بين لابتئها يريد ا لحرطين أهل بيت أفقر م أهل بيتي. فضحك النبي صلى الله عليه وسلم حتى بدت أنيابه ثم قال: "أطعمه أهلك". (متفق عليه)

Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу мегӯяд, вақте ки бо Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам нишаста будем, марде пеши Ё омада гуфт: Эй Расулulloҳ ҳалок шудам. Гуфт: Ба ту чӣ шуд? Гуфт: Дар ҳоле ки рӯза доштам бо ҳамсари худ ҳамхобагӣ кардам. Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: Метавонӣ ғуломеро озод кунӣ? Гуфт: Не, наметавонам. Фармуд: Оё метавонӣ ду моҳ пай дар пай рӯза бигирӣ? Гуфт: Не, наметавонам. Фармуд: Метавонӣ шаст мискинро таом диҳӣ? Гуфт: Не, наметавонам. Фармуд: Бишин, пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам каме истод, гӯё интизорӣ мекашид, то чизе биёяд, ки аз он кафора диҳад. Пас дар ҳамин вақт як сабад хурмо оварда шуд, пас фармуд: Саволкунанда дар кучост? Гуфт: Ман ҳастам. Фармуд: Ин хурморо бигир ва садақа кун. Гуфт: Аз ман фақиртар пайдо мешавад, қасам ба Аллоҳ дар Мадина хонае фақиртар аз аҳли хонаи ман нест. Пас Расулulloҳ хандид, то он ки дандонҳои мубораки пеши вай зоҳир шуд, сипас гуфт: Онро бар хонаводаи худ бихӯрон". (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۲۰۰۵- [۷] (ضعيف) عن عائشة: أن النبي صلى الله عليه وسلم: كان يقبلها وهو صائم

ويعص لسنانها. رواه أبو داود

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд: "Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ўро мебӯсид, дар ҳоле ки рӯзадор буд ва забони ўро мемакид".

۲۰۰۶ - [۸] (ضعيف) وعن أبي هريرة أن رجلا سأل النبي صلى الله عليه وسلم عن

المباشرة للصائم فرخص له. وأتاه آخر فسأله فنهاه فإذا الذي رخص له شيخ وإذا الذي نهاه شاب.

رواه أبو داود

Абӯҳурайра разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки марде назди Расулulloҳ омад, аз Вай дар мавзӯи мубошират (оғуш ва бӯса гирифтани) дар рӯза пурсид, пас ба вай иҷозат дод. Сипас марди дигаре омада Ўро аз мубошират пурсид, вайро манъ кард. Марде ки ба вай иҷозат дода шуд, марди пир буд ва касеро ки манъ карда шуд, ҷавон буд.

(Ривояти Абӯдовуд)

۲۰۰۷ - [۹] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من

ذرعه القيء وهو صائم فليس عليه قضاء ومن استقاء عمدا فليقض". رواه الترمذي وأبو داود وابن

ماجه والدارمي. وقال الترمذي: هذا حديث غريب لا نعرفه إلا من حديث عيسى بن يونس. وقال

محمد يعني البخاري لا أراه محفوظا.

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки дар ҳолати рӯза нохоста қай кунад, пас бар вай қазо гирифтани нест (рӯзааш ботил намешавад) ва касе ки қасдан қай кунад, бояд қазои онро рӯза бигирад".

(Ривояти Тирмизӣ, Абӯдовуд, Ибни Моҷа ва Доримӣ. Тирмизӣ мегӯяд ин ҳадис ғариб аст ҷуз ба исноди Исо ибни Юнус шинохта намешавад ва Бухорӣ мегӯяд, ки онро маҳфуз намедонам)

٢٠٠٨ - [١٠] (لم تتم دراسته) وعن معدان بن طلحة أن أبا الدرداء حدثه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قاء فأفطر. قال: فلقيت ثوبان في مسجد دمشق فقلت: إن أبا الدرداء حدثني أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قاء فأفطر. قال: صدق وأنا صبيت له وضوءه. رواه أبو داود والترمذي والدارمي.

Маъдон ибни Талҳа разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Абӯдардо ба вай ҳадис гуфт, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам қай кард, пас рӯзаашро ифтор кард, вай мегӯяд: Сипас Савбон разияллоҳу анҳуро дар масҷиди Димишқ вохӯрдам, ба вай гуфтам, ки Абӯдардо ба ман интавр ҳадис гуфт. Гуфт: Рост гуфтааст ва ман дар он вақт барои таҳорати Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам об овардам. (Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ ва Доримӣ)

١٠٠٩ - [١١] (ضعيف) وعن عامر بن ربيعة قال: رأيت النبي صلى الله عليه وسلم ما لا أحصي يتسوك وهو صائم". رواه الترمذي وأبو داود.

Омир ибни Рабиъа разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо он қадар зиёд бар мисвок кардан дар рӯза дидам, ки онро шуморида наметавонам. (Ривояти Тирмизӣ ва Абӯдовуд)

٢٠١٠ - [١٢] (لم تتم دراسته) وعن أنس قال: جاء رجل إلى النبي صلى الله عليه وسلم قال: "اشتكت عيني أفأكتحل وأنا صائم؟ قال: "نعم". رواه الترمذي وقال: ليس إسناده بالقوي وأبو عاتكة الراوي يضعف.

Анас разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки марде пеши Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам омада гуфт: Чашмҳоям

дард мекунад, оё дар он сурма бикашам, дар ҳоле ки ман рӯзадор ҳастам? Расулulloҳ фармуд: "Бале".

(Ривояти Тирмизӣ ва гуфтааст, ки исноди ин ҳадис қавӣ нест, зеро ровии он Абӯотика заиф шумурда мешавад)

٢٠١١ - [١٣] (صحيح) وعن بعض أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم قال: لقد رأيت النبي صلى الله عليه وسلم بالعرج يصب على رأسه الماء وهو صائم من العطش أو من الحر. رواه مالك.

Баъзе саҳобагони Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ривоят мекунанд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламу дар ҷое ба номи Арҷ дидем, ки дар ҳоле ки рӯза дошт аз ташнагии саҳт ва ё аз гармии саҳт бар сари худ об мерехт. (Ривояти Молик ва Абӯдовуд)

٢٠١٢ - [١٤] (صحيح) وعن شداد بن أوس: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أتى رجلا بالقيع وهو يحتجم وهو أخذ بيدي لثمانية عشرة خلت من رمضان فقال: "أفطر الحاجم والمحجوم". رواه أبو داود وابن ماجه والدارمي. قال الشيخ الإمام محيي السنة رحمة الله عليه: وتأوله بعض من رخص في الحجامة: أي تعرضا للإفطار: المحجوم للضعف والحاجم لأنه لا يأمن من أن يصل شيء إلى جوفه بمص الملازم.

Шаддод ибни Авс разияллоҳу анҳу мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам мардеро дар Бақеъ дид, ки ҳиҷомат мекард ва рӯзи ҳаждаҳуми Рамазон буд ва ӯ аз дасти ман гирифта буд, пас фармуд: "Рӯзаи ҳиҷоматкун ва ҳиҷомат карда шуда ба сабаби ҳиҷомат шикаст".

(Ривояти Абӯдовуд, Ибни Моҷа ва Доримӣ. Шайх Муҳй-ис-суннат раҳимаҳуллоҳ мегӯяд: Ин мавзӯро касоне ки дар рӯза ҳиҷомат карданро руҳсат медонанд, чунин таъвил кардаанд, ки он ба маънои ҳар ду наздик ба он аст, то рӯзаи онҳо бишканад, ҳиҷоматшуда ба сабаби

заъф ва ҳиҷоматкун ба сабаби он чи аз расидани қатраҳои хун ба шиками вай эмин нест, ба сабаби он чи вай шохро ба даҳон мекашад).

۲۰۱۳ - [۱۵] (ضعيف) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من أفطر يوماً من رمضان من غير رخصة ولا مرض لم يقض عنه صوم الدهر كله وإن صامه". رواه أحمد والترمذي وأبو داود وابن ماجه والدارمي والبخاري في ترجمة باب وقال الترمذي: سمعت محمداً يعني البخاري يقول. أبو المطوس الراوي لا أعرف له غير هذا الحديث.

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки як рӯзи рӯзаи моҳи Рамазонро берӯхсат (ӯзри шаръӣ) ва беморӣ ифтор кунад, сипас агар тамоми умри худро рӯза дорад, ивази онро пур карда наметавонад".

(Ривояти Аҳмад, Тирмизӣ, Абӯдовуд, Ибни Моҷа, Доримӣ ва Бухорӣ дар тарҷумаи боб. Имом Тирмизӣ раҳимаҳуллоҳ мегӯяд, ки имом Бухорӣ раҳимаҳуллоҳро шунидам, ки мегӯфт: Ман аз ровӣ Абулмутааввис ҷуз ин ҳадис ҳадиси дигаре нашунидаам).

۲۰۱۴ - [۱۶] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "كم من صائم ليس له من صيامه إلا الظمأ وكم من قائم ليس له من قيامه إلا السهر". رواه الدارمي.

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Басо рӯзадорон аз рӯзаи худ, ҷуз ташнагӣ чизе ба даст намеоранд ва басо шабхезон ва намозгузорони дар шаб аз намоз ва ибодати худ, ҷуз хастагӣ ва бехобӣ чизе ба даст намеоранд". (Ривояти Доримӣ)

Фасли саввум

۲۰۱۵ - [۱۷] (لم تتم دراسته) عن أبي سعيد قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ثلاث لا يفطرن الصائم الحجامة والقيء والاحتلام". رواه الترمذي وقال: هذا حديث غير محفوظ وعبد الرحمن بن زيد الراوي يضعف في الحديث.

Аз Абӯсаъид разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Се чиз аст, ки рӯзаро фосид намекунад, ҳиҷомат, қай ва эҳтилом шудан". (Ривояти Тирмизӣ ва гуфтааст, ки ин ҳадис маҳфуз нест ва ровӣ Абдурраҳмон ибни Зайд дар ҳадис заиф шуморида мешавад).

۲۰۱۶ - [۱۸] (صحيح) وعن ثابت البناني قال: سئل أنس بن مالك: كنتم تكهون الحجامة للصائم على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم؟ قال: لا إلا من أجل الضعف. رواه البخاري.

Собити Бунонӣ мегӯяд, ки аз Анас разияллоҳу анҳу пурсида шуд, ки оё шумо дар замони Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳиҷомат карданро макрӯҳ мешуморидед? Гуфт: Не, магар ба хотири ин ки ҳиҷомат кардан рӯздорро заиф мекунад ва имкони он аст, ки рӯзавай аз сабаби заъф фосид гардад. (Бухорӣ)

۲۰۱۷ - [۱۹] (لم تتم دراسته) وعن البخاري تعليقا قال: كان ابن عمر يحتجم وهو صائم ثم تركه فكان يحتجم بالليل.

Имом Бухорӣ раҳимаҳуллоҳ ба таври муаллақ ривоят карда мегӯяд: Ибни Умар разияллоҳу анҳу дар ҳоле ки рӯздор буд ҳиҷомат мекард, сипас онро тарк карда дар шаб ҳиҷомат мекард.

۲۰۱۸ - [۲۰] (لم تتم دراسته) وعن عطاء قال: إن مضمض ثم أفرغ ما في فيه من الماء لا يضيره أن يزدرد ريقه وما بقي في فيه ولا يمضغ العلك فإن ازدرد ريق العلك لا أقول: إنه يفطر ولكن ينهى عنه. رواه البخاري في ترجمة باب.

Ато мегӯяд: Агар касе бо об мазмаза карда, сипас онро аз даҳони худ берун андозад, боке надорад ва ба рӯзаи вай зиёне намерасад, ки оби даҳони худро ба гулу фурӯ барад ва илк (давое аст барои тақвияти дандонҳо) нахо-яд, пас агар дар хоидани илк оби даҳони худро фурӯ барад ман намегӯям, ки рӯзаро фосид гардонид, балки аз он наҳй карда мешавад. (Бухорӣ дар тарҷумаи боб инро ривоят кардааст).

Боб андар рӯзаи мусофир Фасли аввал

۲۰۱۹ - [۱] وعن عائشة رضي الله عنها قالت: إن حمزة بن عمرو الأسلمي قال للنبي صلى الله عليه وسلم أصوم في السفر وكان كثير الصيام. فقال: "إن شئت فصم وإن شئت فأفطر". (متفق عليه)

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Ҳамза ибни Амри Асламӣ, ки зиёд рӯза мегирфт, ба Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам гуфт: Оё дар сафар рӯза бигирам? Фармуд: "Агар хостӣ бигир ва агар нахостӣ нагир".

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۲۰ - [۲] (صحيح) وعن أبي سعيد الخدري قال: غزونا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم لست عشرة مضت من شهر رمضان فمنا من صام ومنا من أفطر فلم يعب الصائم على المفطر ولا المفطر على الصائم. رواه مسلم

Абӯсаъиди Худрӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки мо дар рӯзи шонздаҳуми Рамазон бо Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба ҷиҳод рафтем, пас баъзе аз мо рӯза гирифт ва баъзе аз мо ифтор кард, пас рӯзадорон ифторкунандагонро ва ифторкунандагон рӯзадоронро бад нагуфтанд. (Ривояти Муслим)

۲۰۲۱ - [۳] وعن جابر قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم في سفر فرأى زحاما ورجلا قد ظلل عليه فقال: "ما هذا؟". قالوا: صائم. فقال: "ليس من البر الصوم في السفر". (متفق عليه)

Ҷобир разияллоҳу анҳу мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар сафаре буд, пас анбӯҳи мардумро дид ва марди дигареро дид, ки бар вай соя карда шуда

буд, пурсид ин чист? Гуфтанд: Рӯзадор аст. Фармуд: "Рӯза гирифтанд дар сафар нест". (Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٢٢ - [٤] وعن أنس قال: كنا مع النبي صلى الله عليه وسلم في السفر فمنا الصائم ومنا المفطر فترلنا منزلا في يوم حار فسقط الصوامون وقام المفطرون فضربوا الأبنية وسقوا الركاب. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ذهب المفطرون اليوم بالأجر". (متفق عليه)

Анас разияллоҳу анҳу мегӯяд бо Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар сафар будем, пас баъзе аз мо рӯза дошт ва баъзе аз мо рӯза надошт. Пас дар ҷое расидем, пас рӯзадорон афтоданд ва ифторкунандагон хеста хайма заданд ва шутуронро сероб карданд, Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Имрӯз ифторкунандагон аҷру савобро бурданд". (Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٢٣ - [٥] وعن ابن عباس قال: خرج رسول الله صلى الله عليه وسلم من المدينة إلى مكة فصام حتى بلغ عسفان ثم دعا بماء فرفعه إلى يده ليراه الناس فأفطر حتى قدم مكة وذلك في رمضان. فكان ابن عباس يقول: قد صام رسول الله صلى الله عليه وسلم وأفطر. فمن شاء صام ومن شاء أفطر". (متفق عليه)

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз Мадина ба тарафи Макка ҳаракат кард, дар ҳоле ки рӯза дошт, то ки ба Усфон расид, пас об хост ва обро ба дасти худ бардошт, то онро мардум бубинанд, пас онро нӯшид ва рӯзаашро ифтор кард, то ки ба Макка расид. Албатта ин дар моҳи Рамазон буд. Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегуфт, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар сафар рӯза гирифта ва низ ифтор кардааст. Пас касе ки хоҳад, рӯза гирад ва касе хоҳад ифтор кунад. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٢٤ - [٦] (صحيح) وفي رواية لمسلم عن جابر رضي الله عنه أنه شرب بعد العصر.

Ва дар ривояте аз имом Муслим омада, ки Ҷобир мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам баъд аз аср об нӯшида ифтор намуд.

Фасли дуввум

۲۰۲۵ - [۷] (صحيح) عن أنس بن مالك الكعبي قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إن الله وضع عن المسافر شطر الصلاة والصوم عن المسافر وعن المرضع والحلبى". رواه أبو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه.

Аз Анас ибни Молики Каъбӣ разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ба дурусти ки Аллоҳ барои мусофир нисфи намозро бахшида ва рӯзаро барои мусофир, зани ширдиҳанда ва зани ҳомила бахшидааст". (Ривояти Абӯдовуд, Насоӣ, Тирмизӣ ва Ибни Моҷа)

۲۰۲۶ - [۸] (لم تتم دراسته) وعن سلمة بن المحبق قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من كان له جمولة تأوي إلى شيع فليصم رمضان من حيث أدركه". رواه أبو داود

Аз Салама ибни Муҳаббақ разияллоҳу анҳу ривоят аст, мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки саворӣ дошта бошад, ки ӯро ба оромӣ ба ҳадафи вай мерасонад, бояд Рамазонро рӯза гирад, дар ҳарҷо, ки онро дарёбад". (Ривояти Абӯдовуд)

Фасли саввум

۲۰۲۷ - [۹] (صحيح) عن جابر: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج عام الفتح إلى مكة في رمضان فصام حتى بلغ كراع الغميم فصام الناس ثم دعا بقدر من ماء فرفعه حتى نظر الناس إليه ثم شرب فقيل له بعد ذلك إن بعض الناس قد صام. فقال: "أولئك العصاة أولئك العصاة". رواه مسلم

Ҷобир разияллоҳу анҳу мегӯяд, ба дурусти ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар соли фатҳи Макка дар моҳи Рамазон ба тарафи Макка ҳаракат намуд, пас рӯза дошт, то ки ба Куроъи ғамим расид ва мардум низ рӯза доштанд. Сипас қадаҳе аз обро хоста онро ба хотири дидани мардум баланд намуда нӯшид. Сипас ба вай гуфта шуд, ки баъзеҳо рӯза доранд. Пас фармуд, ки онҳо нофармонӣ кунандагонанд, онҳо нофармонӣ кунандагонанд. (Ривояти Муслим)

۲۰۲۸- [۱۰] (لم تتم دراسته) وعن عبد الرحمن بن عوف قال: قال رسول الله صلى الله عليه

وسلم: "صائم رمضان في السفر كالمفطر في الحضر". رواه ابن ماجه

Аз Абдурраҳмон ибни Авф разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки дар сафар рӯзаи моҳи Рамазонро мегирад, монанди он аст, ки дар ҳазар (хона) рӯзаро меҳӯрад".

(ривояти Ибни Моҷа)

۲۰۲۹- [۱۱] (صحيح) وعن حمزة بن عمرو السلمي أنه قال: يا رسول الله إني أجد بي قوة

على الصيام في السفر فهل علي جناح؟ قال: "هي رخصة من الله عز وجل فمن أخذ بها فحسن ومن أحب أن يصوم فلا جناح عليه". رواه مسلم

Аз Ҳамза ибни Амри Асламӣ разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки вай ба Расулulloҳ гуфт: Эй Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ман дар худ қуввати рӯза доштан дар сафарро мебинам, пас оё бар ман гуноҳе аст, ки дар сафар рӯза гирам. Фармуд: Ин аз тарафи Аллоҳ рухсат қарор дода шудааст. Пас касе ки рухсати Аллоҳро қабул намуда ифтор кунад, беҳтар аст ва касе ки дӯст дорад, ки рӯза бигирад, бар вай гуноҳе нест. (Ривояти Муслим)

Боб андар қазо Фасли аввал

۲۰۳۰- [۱] (متفق عليه) عن عائشة قالت : كان يكون علي الصوم من رمضان فما أستطيع

أن أفصي إلا في شعبان. قال يحيى بن سعيد: تعني الشغل من النبي أو بالنبي صلى الله عليه وسلم.

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки бар ман рӯзаҳои қазоии моҳи Рамазон боқӣ мемонд, вале ман наметавонистам онро қазо дорам магар дар моҳи Шаъбон.

Яҳё ибни Саъид мегӯяд, ки Оиша разияллоҳу анҳо машғул дар хидмати Расулulloҳ буд ва бекор намешуд, то рӯзаҳои қазоияшро қазо дорад ва дар моҳи Шаъбон қазо дошта метавонист.

۲۰۳۱- [۲] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه

وسلم: "لا يحل للمرأة أن تصوم وزوجها شاهد إلا بإذنه ولا تأذن في بيته إلا بإذنه". رواه مسلم

Аз Абӯхурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Барои зан раво нест, ки рӯза дорад, дар ҳоле ки шавҳари вай дар хона бошад, магар ба иҷозати вай (дар ғайри моҳи Рамазон) ва ҳамчунон раво нест, ки касеро иҷозати даромадан дар хона диҳад, магар ба иҷозати шавҳараш".

(Ривояти Муслим)

۲۰۳۲- [۳] (صحيح) وعن معاذة العدوية أنها قالت لعائشة: ما بال الحائض تقضي الصوم

ولا تقضي الصلاة؟ قالت عائشة: كان يصيبنا ذلك فنؤمر بقضاء الصوم ولا نؤمر بقضاء الصلاة.

رواه مسلم

Аз Муозаи Адавия разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки вай ба Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: Чаро зани ҳоиз қазои рӯзаро мегирад ва қазои намозро намехонад? Оиша разияллоҳу анҳо фармуд: Дар замони Расулulloҳ саллаллоҳу

алайҳи ва саллам чун ҳайз медидем, ба қазо доштани рӯза амр мешудем, вале ба қазо хондани намоз амр намешудем. (Ривояти Муслим)

۲۰۳۳- [۴] (متفق عليه) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من مات وعليه صوم صام عنه وليه".

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки бимирад ва дар гардани вай қазои рӯза бошад, бояд аз тарафи ӯ ворисаш рӯза гирад". (Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۲۰۳۴- [۵] (لم تتم دراسته) عن نافع عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: "من مات وعليه صيام شهر رمضان فليطعم عنه مكان كل يوم مسكين". رواه الترمذي وقال: والصحیح أنه موقوف على ابن عمر.

Нофеъ ибни Умар разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки бимирад, дар ҳоле ки дар гардани вай рӯзаи Рамазон бошад, бояд аз тарафи вай дар муқобили ҳар рӯз ба мискин таом дода шавад". (Ривояти Тирмизӣ ва гуфтааст, ки саҳеҳ ин аст, ки ин ҳадис бар Ибни Умар мавқуф аст).

Фасли саввум

۲۰۳۵- [۶] (لم تتم دراسته) عن مالك بلغه أن ابن عمر كان يسأل: هل يصوم أحد عن أحد أو يصلي أحد عن أحد؟ فيقول: لا يصوم أحد عن أحد. ولا يصلي أحد عن أحد. رواه في الموطأ.

Аз Молик разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд, ки аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу пурсида мешуд, ки оё касе аз тарафи каси дигаре рӯза бигирад ё намоз бихонад?

Вай гуфт: Не, касе аз тарафи касе рӯза нагирад ва на аз тарафи вай намоз хонад. (Муватта)

Боб андар рӯзаи нафл Фасли аввал

۲۰۳۶- [۱] عن عائشة قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصوم حتى نقول: لا يفطر ويفطر حتى نقول: لا يصوم وما رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم استكمل صيام شهر قط إلا رمضان وما رأيته في شهر أكثر منه صياما في شعبان.

وفي رواية قالت: كان يصوم شعبان كله وكن يصوم شعبان إلا قليلا. (متفق عليه)

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам он қадар рӯза мегирифт, ки мегуфтем, ки мумкин аст ки ҳеҷ вақт ифтор намекунад ва вақте ки ифтор мекард, он қадар вақти зиёд рӯза намегирифт, ки фикр мекардем, мумкин дигар рӯза нагирад ва мегӯяд, ки ман Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо надидаам, ки баробари моҳи Шаъбон дар моҳҳои дигар рӯза гирифта бошад ва дар ривояти дигар аз вай интавр омадааст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳамаи моҳи Шаъбонро рӯза мегирифт ва моҳи Шаъбонро рӯза медошт, магар андаке рӯзҳои онро. (Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۳۷- [۲] (صحيح) وعن عبد الله بن شقيق قال: قلت لعائشة: أكان النبي صلى الله عليه وسلم يصوم شهرا كله؟ قال: ما علمته صام شهرا كله إلا رمضان ولا أفطره كله حتى يصوم منه حتى مضى لسبيله. رواه مسلم

Аз Абдуллоҳ ибни Шақиқ разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки вай мегӯяд, ки ба Оиша разияллоҳу анҳо гуфтам, ки оё Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам моҳеро комил рӯза медошт? Гуфт: Ӯро надидаам, ки як моҳро комил

рӯза дошта бошад, ҷуз моҳи Рамазон ва на ин ки ҳамаи моҳро ифтор карда бошад, магар ин ки чанд рӯзи онро рӯза медошт. (Ривояти Муслим)

۲۰۳۸- [۳] وعن عمران بن حصين عن النبي صلى الله عليه وسلم: أنه سأله أو سأله رجلًا وعمران يسمع فقال: "يا أبا فلان أما صمت من سرر شعبان؟" قال: لا قال: "فإذا أفطرت فصم يومين". (متفق عليه)

Аз Имрон ибни Ҳусайн разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам аз вай пурсид, ё аз шахси дигаре пурсид, ки вай мешунавид, пас гуфт: Эй падари фалон оё рӯзҳои охири Шаъбонро рӯза нагирифтӣ? Гуфт: Не. Фармуд: Ҳаргоҳ рӯзаи моҳи Рамазонро тамои кардӣ, ду рӯз рӯза бигир.

(Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۳۹- [۴] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "أفضل الصيام بعد رمضان شهر الله المحرم وأفضل الصلاة بعد الفريضة صلاة الليل". رواه مسلم

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Беҳтарин рӯзҳое, ки дар он рӯза гирифта мешавад баъд аз моҳи Рамазон рӯзҳои моҳи Мухаррам аст ва беҳтарин намоз баъд аз намози фарз, намози шаб аст". (Ривояти Муслим)

۲۰۴۰- [۵] وعن ابن عباس قال: ما رأيت النبي صلى الله عليه وسلم يتحرى صيام يوم فضله

على غيره إلا هذا اليوم: يوم عاشوراء وهذا الشهر يعني شهر رمضان. (متفق عليه)

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва салламура надидам, ки рӯзаи рӯзе-ро гирифта бошад ва онро фазилат дода бошад ва беҳтар

дониста бошад аз рӯзи ошуро ва на моҳеро бар моҳи Рамазон". (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٤١- [٦] (صحيح) وعن ابن عباس قال: حين صام رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم عاشوراء وأمر بصيامه قالوا: يا رسول الله إنه يوم يعظمه اليهود والنصارى. فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لئن بقيت إلى قابل لأصومن التاسع". رواه مسلم

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, вақте ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзи ошуро рӯза гирифт ва ба гирифтани он амр фармуд, ба вай гуфта шуд, ки рӯзи ошуро (даҳуми Муҳаррам)-ро яҳуд низ рӯза мегиранд. Фармуд: "Агар ман то соли оянда зинда бошам рӯзи нуҳуми Муҳаррамро низ рӯза мегирам". (Муслим)

٢٠٤٢- [٧] وعن أم الفضل بنت الحارث: أن ناسا تماروا عندها يوم عرفة في صيام رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال بعضهم: هو صائم وقال بعضهم: ليس بصائم فأرسلت إليه بقدر لبن وهو واقف على بعيره بعرفة فشرهه. (متفق عليه)

Умми Фазл бинти Ҳорис разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки баъзе мардум дар мавриди рӯзаи Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар рӯзи арафа баҳс доштанд, баъзе мегуфтанд, ки ӯ рӯза дорад ва баъзе мегуфтанд, ки рӯза надорад. Пас ман қадаҳе аз ширро дар ҳоле ба вай фиристодам, ки ӯ дар Арафот савор бар шутури худ истода буд, пас он ширро нӯшид. (Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٤٣- [٨] (صحيح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: ما رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم صائما في العشر قط. رواه مسلم

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ман Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламро ҳечгоҳ бар рӯза доштан дар даҳ рӯзи аввали моҳи зулҳиҷча надидаам. (Муслим)

٢٠٤٤- [٩] (صحيح) وعن أبي قتادة: أن رجلا أتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال كيف تصوم فغضب رسول الله صلى الله عليه وسلم من قوله . فلما رأى عمر رضي الله عنهم غضبه قال رضينا بالله ربا وبالإسلام ديننا وبمحمد نبيا نعوذ بالله من غضب الله وغضب رسوله فجعل عمر رضي الله عنهم يردد هذا الكلام حتى سكن غضبه فقال عمر يا رسول الله كيف بمن يصوم الدهر كله قال: "لا صام ولا أفطر". أو قال: "لم يصم ولم يفطر". قال كيف من يصوم يومين ويفطر يوما قال: "ويطبق ذلك أحد". قال كيف من يصوم يوما ويفطر يوما: "ذاك صوم داود عليه السلام" قال كيف من يصوم يوما ويفطر يومين قال: "وددت أني طوقت ذلك". ثم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ثلاث من كل شهر ورمضان إلى رمضان فهذا صيام الدهر كله صيام يوم عرفة أحسب على الله أن يكفر السنة التي قبله والسنة التي بعده وصيام يوم عاشوراء أحسب على الله أن يكفر السنة التي قبله". رواه مسلم

Абӯқатода разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки як мард назди Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам омада гуфт: Чигуна рӯза медорӣ? Пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз ин сухан ба ғазаб омад. Пас чун Умар разияллоҳу анҳу хашмгин шудани Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо дид, гуфт: Ба Аллоҳ розӣ шудем, ки Парвардигори мост ва ба Ислом, ки дини мост ва ба Муҳаммад, ки расули Аллоҳ аст, ба Аллоҳ паноҳ мебарем аз ғазаби Аллоҳ ва аз ғазаби расули Ӯ. Пас Умар разияллоҳу анҳу ҳамин калимаҳоро такрор мекард, то ки хашми Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ором шуд. Пас Умар разияллоҳу анҳу гуфт: Читавр аст ки касе ҳамаи умри худро рӯза дорад? Фармуд: Касе ки интавр кунад на рӯза гирифта ва на ифтор намуд. Гуфт: Читавр аст, агар ду рӯзро рӯза дошта як рӯзро ифтор кунад? Гуфт: Оё инро касе тоқат дорад? Гуфт: Агар як рӯзро рӯза дошта ва як

рӯзро ифтор кунад? Фармуд: Ин рӯзаи Довуд алайҳис салом аст. Умар разияллоҳу анҳу гуфт: Чигуна аст, ҳоли касе ки ду рӯзро ифтор карда як рӯзро рӯза дорад. Гуфт дӯст дорам, ки ба ман тавфиқи он дода шавад. Сипас Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам гуфт: Аз ҳар моҳ се рӯз рӯза доштан ва аз моҳи Рамазон то Рамазони дигар, ин рӯзаи як соли тамом аст ва рӯзаи рӯзи арафаро аз Аллоҳ умед дорам, ки кафораи гуноҳони соли гузашта ва соли оянда гардад ва рӯзаи рӯзи ошуроро аз Аллоҳ умед дорам, ки кафораи гуноҳони соли гузашта гардонад.

(Ривояти Муслим)

٢٠٤٥- [١٠] (صحيح) وعن أبي قتادة قال: سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن صوم

الاثنين فقال: " فيه ولدت وفيه أنزل علي ". رواه مسلم

Аз Абӯқатода разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам аз рӯза доштани рӯзи душанбе пурсида шуд, гуфт, ки дар ин рӯз ба дунё омадам ва дар ин рӯз аввалин бор ваҳй бар ман нозил шуд.

(Ривояти Муслим)

٢٠٤٦- [١١] (صحيح) وعن معاذة العدوية أنها سألت عائشة: أكان رسول الله صلى الله

عليه وسلم يصوم من كل شهر ثلاثة أيام؟ قالت: نعم فقلت لها: من أي أيام الشهر كان يصوم؟

قالت: لم يكن يبالي من أي أيام الشهر يصوم. رواه مسلم

Муозаи Адавия разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Оиша разияллоҳу анҳоро пурсида гуфт, ки оё Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам аз ҳар моҳ се рӯз рӯза мегирифт? Оиша гуфт: Бале, Ӯ дар ҳар моҳ се рӯз рӯза мегирифт. Гуфт: Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам парво надошт, ки кадом рӯзҳоро рӯза медошт. (Ривояти Муслим)

٢٠٤٧- [١٢] (صحيح) وعن أبي أيوب الأنصاري أنه حدثه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: "من صام رمضان ثم أتبعه ستا من شوال كان كصيام الدهر". رواه مسلم

Абӯаюби Ансорӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба вай гуфт: "Касе ки моҳи Рамазонро рӯза дошта баъд аз он шаш рӯзи моҳи шавволро низ рӯза дорад, монанди он аст, ки ҳамаи солро рӯза дошта бошад". (Ривояти Муслим)

٢٠٤٨- [١٣] وعن أبي سعيد الخدري قال: "نحى رسول الله صلى الله عليه وسلم عن صوم يوم الفطر والنحر". (متفق عليه)

Абӯсаъиди Худрӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз рӯза доштани дар рӯзи иди фитр ва иди қурбон манъ намуд.

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٤٩- [١٤] وعن أبي سعيد الخدري قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا صوم في يومين : الفطر والضحى". (متفق عليه)

Абӯсаъиди Худрӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Дар ду рӯз, рӯзи иди фитр ва иди қурбон рӯза нест". (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٥٠- [١٥] (صحيح) وعن نبيشة الهذلي قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "أيام التشريق أيام أكل وشرب وذكر الله". رواه مسلم

Нубайшаи Ҳузали разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Рӯзҳои ташриқ (ёздаҳум, дувоздаҳум ва сездаҳуми моҳи зилҳиҷда) рӯзҳои хӯрдан ва ошомидан ва рӯзҳои зикри Аллоҳ аст".

(Ривояти Муслим)

۲۰۵۱- [۱۶] وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا يصوم أحدكم يوم الجمعة إلا أن يصوم قبله أو بصوم بعده". (متفق عليه)

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Яке аз шумо дар рӯзи ҷумъа рӯза нагирад, магар он ки як рӯз пеш аз он ё як рӯз баъд аз онро низ рӯза дорад".

(Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۵۲- [۱۷] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لا تختصوا ليلة الجمعة بقيام من بين الليالي ولا تختصوا يوم الجمعة بصيام من بين الأيام إلا أن يكون في صوم يصومه أحدكم". رواه مسلم

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Шаби ҷумъа-ро барои ибодат ва рӯзи ҷумъаро барои рӯза доштан махсус нагардонед, магар дар сурате ки рӯзи рӯза доштани яке аз шумо дар рӯзи ҷумъа ояд". (Муслим)

۲۰۵۳- [۱۸] وعن أبي سعيد الخدري قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من صام يوما في سبيل الله بعد الله وجهه عن النار سبعين خريفا". (متفق عليه)

Абӯсаъиди Худрӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки ба хотири Аллоҳ як рӯзро рӯза дорад, Аллоҳ ӯро ҳафтад сол аз Дӯзах дӯр мегардонад". (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۵۴- [۱۹] وعن عبد الله بن عمرو بن العاص قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "يا عبد الله ألم أخبر أنك تصوم النهار وتقوم الليل؟" فقلت: بلى يا رسول الله. قال: "فلا تفعل صم وأفطر وقم ونم فإن لجسدك عليك حقا وإن لعينك عليك حقا وإن لزوجك عليك حقا وإن لزورك عليك حقا. لا صام من صام الدهر. صوم ثلاثة أيام من كل شهر صوم الدهر كله. صم كل شهر

ثلاثة أيام وقرأ القرآن في كل شهر". قلت: إني أطيق أكثر من ذلك. قال: "صم أفضل الصوم صوم داود: صيام يوم وإفطار يوم. وقرأ في كل سبع ليال مرة ولا تزد على ذلك". (متفق عليه)

Аз Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба ман гуфт: "Эй Абдуллоҳ, ман хабар шудам, ки ту ҳар рӯз рӯза мегирӣ ва ҳар шаб ибодат мекунӣ. Гуфтам: Бале, эй Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам. Фармуд: Пас интавр макун, рӯза бигир ва ифтор кун ва шабхезӣ кун ва хоб кун, зеро ба дурусти ки тани ту бар ту ҳақ дорад ва меҳмононат низ бар ту ҳақ доранд, рӯза надорад касе ки ҳамаи умри худро рӯза мегирад. Дар ҳар моҳ се рӯз рӯза гирифтани, рӯзаи ҳамаи умр аст, дар ҳар моҳ се рӯз рӯза бигир ва Қуръони каримро дар ҳар моҳ як бор тиловат кун. Гуфтам: Ман бештар аз ин тоқат дорам. Фармуд: Беҳтарин рӯза рӯзаи Довуд алайҳис салом аст, як рӯз рӯза мегирӣ ва як рӯз ифтор мекард ва Қуръони каримро дар ҳар ҳафт шаб як бор тиловат кун ва бар ин зиёд макун!". (Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۲۰۵۵- [۲۰] (لم تتم دراسته) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصوم الاثنين والخميس. رواه الترمذي والنسائي

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст вай мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзҳои душанбе ва панҷшанберо рӯза медошт. (Тирмизӣ ва Насоӣ)

۲۰۵۶- [۲۱] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "تعرض الأعمال يوم الاثنين والخميس فأحب أن يعرض عملي وأنا صائم". رواه الترمذي

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Амалҳои бандагон дар рӯзҳои душанбе ва панҷшанбе (ба Аллоҳ) пешниҳод мешавад, пас дӯст дорам, ки дар ҳоле амалам пешниҳод шавад, ки ман рӯза дошта бошам". (Тирмизӣ)

۲۰۵۷- [۲۲] وعن أبي ذر قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "يا أبا ذر إذا صمت

من الشهر ثلاثة أيام فصم ثلاث عشرة وأربع عشرة وخمس عشرة". رواه الترمذي والنسائي

Аз Абӯзар разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Эй Абӯзар агар хоҳӣ дар моҳ се рӯз рӯза бигирӣ, пас рӯзҳои сиздаҳум, чаҳордаҳум ва понздаҳуми моҳро рӯза бигир". (Тирмизӣ ва Насоӣ)

۲۰۵۸- [۲۳] (لم تتم دراسته) وعن عبد الله بن مسعود قال: كان رسول الله صلى الله عليه

وسلم يصوم من غرة كل شهر ثلاثة أيام وقلما كان يفطر يوم الجمعة. رواه الترمذي والنسائي ورواه أبو داود إلى ثلاثة أيام.

Абдуллоҳ ибни Масъуд разияллоҳу анҳу меғӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзҳои аввали ҳар моҳ се рӯз рӯза мегирифт ва хеле кам воқеъ мешуд, ки рӯзи ҷумъа рӯза надошта бошад. (Ривояти Тирмизӣ ва Насоӣ ва Абӯдовуд то (се рӯз) ривоят кардааст)

۲۰۵۹- [۲۴] (لم تتم دراسته) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله

عليه وسلم يصوم من الشهر السبت والأحد والاثنين ومن الشهر الآخر الثلاثاء والأربعاء والخميس. رواه الترمذي

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар як моҳ рӯзҳои шанбе, якшанбе ва душанbero рӯза мегирифт ва дар моҳи дигар

рӯзҳои сешанбе, чоршанбе ва панҷшанберо рӯза ме-
дошт. (Тирмизӣ)

۲۰۶۰- [۲۵] (لم تتم دراسته) وعن أم سلمة قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم

يأمرني أن أصوم ثلاثة أيام من كل شهر أولها الاثنين والخميس. رواه أبو داود والنسائي

Аз Умми Салама разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки мегӯ-
яд: Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам маро амр
менабуд, ки дар ҳар моҳ се рӯз рӯза гирам ва онро аз
рӯзи душанбе ё панҷшанбе шурӯъ намоям. (Абӯдовуд ва
Насоӣ)

۲۰۶۱- [۲۶] (لم تتم دراسته) وعن مسلم القرشي قال: سألت أو سئل رسول الله صلى الله

عليه وسلم عن صيام الدهر فقال: "إن لأهلك عليك حقا صم رمضان والذي يليه وكل أربعا
وخميس فإذا أنت قد صمت الدهر كله". رواه أبو داود والترمذي

Аз Муслими Қурашӣ разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки
мегӯяд: Ман Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва салламо
аз рӯзаи ҳамаи умр пурсидам, ё пурсида шуд. Пас фар-
муд: "Аҳли ту бар ту ҳақ доранд, моҳи Рамазонро рӯза
бигир баъд аз он шаш рӯзи дигарро дар ҳар ҳафта рӯзҳои
чаҳоршанбе ва панҷшанберо рӯза бигир, пас ту ҳамаи
умрро рӯза гирифтаӣ". (Абӯдовуд ва Тирмизӣ)

۲۰۶۲- [۲۷] (ضعيف) وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم: نهى

عن صوم يوم عرفة بعرفة. رواه أبو داود

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд:
Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам аз рӯза гирифт-
тани дар рӯзи арафа дар Арафот манъ намуд. (Абӯдовуд)

الله عليه وسلم قال: "لا تصوموا يوم السبت إلا فيما افترض عليكم فإن لم يجد أحدكم إلا لحاء عنبه أو عود شجرة فليمضغه". رواه أحمد وأبو داود والترمذي وابن ماجه والدارمي

Абдуллоҳ ибни Буср разияллоҳу анҳу аз хоҳари худ Саммо разияллоҳу анҳо ривоят карда мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Рӯзи шанбе рӯза нагиред, магар дар сурате ки бар шумо фарз гардида бошад, пас агар яке аз шумо чизе наёбад чӯз пусти дарахти ангур ё чуби дарахт, бояд ки онро бихояд ва рӯзаашро ифтор кунад". (Ривояти Аҳмад, Абӯдовуд, Тирмизӣ, Ибни Моҷа ва Доримӣ)

صام يوما في سبيل الله جعل الله بينه وبين النار خندقا كما بين السماء والأرض". رواه الترمذي

Аз Абӯумома разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки як рӯз ба хотири Аллоҳ рӯза гирад, Аллоҳ миёни ӯ ва миёни Дӯзах хандақе мекунад ба миқдори масофае, ки миёни осмон ва замин аст". (Тирмизӣ)

وسلم: " الغنيمة الباردة الشتاء". رواه أحمد والترمذي وقال: هذا حديث مرسل

Аз Омир ибни Масъуд разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Рӯза гирифтани дар зимистон ғанимати сард (аҷр ва подоши бетаклиф) аст". (Ривояти Аҳмад ва Тирмизӣ ва гуфтааст, ки ин ҳадис мурсал аст).

الأيضحية. [۳۱] - ۲۰۶۶ (لم تتم دراسته) وذكر حديث أبي هريرة: "ما من أيام أحب إلى الله" في باب

Ва ҳадиси Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу (Рӯзҳое маҳ-бубтар дар назди Аллоҳ нест...) дар боби қурбонӣ зикр шуд).

Фасли саввум

صياما يوم عاشوراء فقال لهم رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ما هذا اليوم الذي تصومونه؟" فقالوا: هذا يوم عظيم: أنجى الله فيه موسى وقومه وغرق فرعون وقومه فصامه موسى شكرا فنحن نصومه فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "فنحن أحق وأولى بموسى منكم" فصامه رسول الله صلى الله عليه وسلم وأمر بصيامه. (متفق عليه)

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам Мадина омад, дид ки яҳуд рӯзи ошуроро рӯза гирифта буданд, ба онҳо гуфт: Ин чӣ рӯзест, ки шумо онро рӯза мегиред? Гуфтанд: Ин рӯзи бузург аст, ки Аллоҳ дар ин рӯз Мусо алайҳис салом ва қавмашро наҷот дода Фиръавн ва қавмашро ғарқ намуд, пас Мусо алайҳис салом барои шукр кардан ин рӯзро рӯза гирифт ва мо низ онро аз ҳамин ҷиҳат рӯза мегирем. Пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам гуфт, ки мо ба Мусо алайҳис салом аз шумода сазовортар ва наздиктарем. Пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ин рӯзро рӯза дошт ва ба рӯза гирифтани он амр кард.

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

ويوم الأحد أكثر ما يصوم من الأيام ويقول: "إنهما يوما عيد للمشركين فأنا أحب أن أحالفهم".
رواه أحمد

Умми Салама разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бештар рӯзҳои шанбе ва

якшанберо рӯза медошт ва мегуфт, ки ин рӯзҳо рӯзҳои иди мушрикони аст ва ман дӯст медорам, ки бо онҳо муҳолифат кунам. (Ривояти Аҳмад)

۲۰۶۹- [۳۴] (صحیح) وعن جابر بن سمرة قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يأمر بصيام يوم عاشوراء ويحثنا عليه ويتعاهدنا عنده فلما فرض رمضان لم يأمرنا ولم ينهنا عنه ولم يتعاهدنا عنده. رواه مسلم

Аз Ҷобир ибни Самура разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам моро ба рӯза гирифтани рӯзи ошуро амр намуд ва ташвиқу тарғиб менамуд ва дар вақти расидани рӯзи ошуро аз аҳволи мо мепурсид, вале чун Рамазон фарз гардид на моро ба рӯзаи ошуро амр намуд ва на аз он манъ намуд ва на аз аҳволи мо дар он вақт пурсон шуд. (Ривояти Муслим)

۲۰۷۰- [۳۵] (لم تتم دراسته) وعن حفصة قالت: أربع لم يكن يدعهن النبي صلى الله عليه وسلم: "صيام عاشوراء والعشر وثلاثة أيام من كل شهر وركعتان قبل الفجر". رواه النسائي

Ҳафса разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам чор чизро ҳечгоҳ тарк намекард, рӯзаи ошуро, рӯзаи нуҳ рӯзи зилҳиҷда, рӯзаи се рӯзи дар ҳар моҳ ва ду ракаати суннати пеш аз фаҷр (бомдод).

(Ривояти Насоӣ)

۲۰۷۱ - [۳۶] (لم تتم دراسته) وعن ابن عباس قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يفطر أيام البيض في حضر ولا في سفر. رواه النسائي

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳечгоҳ рӯзаи рӯзҳои бийзро тарк намекард, на дар хона ва на дар сафар. (Рӯзҳои бийз, рӯзҳои 13-14-15 ҳар моҳро гӯянд). (Ривояти Насоӣ)

۲۰۷۲- [۳۷] (ضعيف) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لكل شيء زكاة وزكاة الجسد الصوم". رواه ابن ماجه

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ҳар чизро закот аст ва закоти ҷасади инсон рӯза аст".

(Ривояти Ибни Моҷа)

۲۰۷۳- [۳۸] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه أن النبي صلى الله عليه وسلم: كان يصوم يوم الاثنين والخميس. فقيل: يا رسول الله إنك تصوم يوم الاثنين والخميس. فقال: "إن يوم الاثنين والخميس يغفر الله فيهما لكل مسلم إلا ذا هاجر ين يقول: دعهما حتى يصطلحا". رواه أحمد وابن ماجه

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Ба дурусти ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рӯзҳои душанбе ва панҷшанберо рӯза мегирифт. Пас ба вай гуфта шуд: Эй Расулulloҳ ту рӯзҳои душанбе ва панҷшанберо рӯза мегири? Фармуданд: Ба дурусти ки Аллоҳ дар рӯзи душанбе ва панҷшанбе ҳар мусалмонро мағфират мекунад, ҷуз ду нафаре, ки бо ҳамдигар қаҳрӣ карданд. Мегӯяд: "Онҳоро тарк кунед, то ки байни худ сулҳ ва ошті кунанд". (Ривояти Аҳмад ва Ибни Моҷа)

۲۰۷۴- [۳۹] (لم تتم دراسته) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "من صام يوما ابتغاء وجه الله بعده الله من جهنم كبعد غراب طائر وهو فرخ حتى مات هرما". رواه أحمد

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Касе ки ба хотири ризои Аллоҳ як рӯз рӯза бигирад, Аллоҳ ӯро он қадар аз Ҷаҳаннам дӯр мекунад ба андозаи ин ки як

зоғ аз тухм барояд ба паридан шурӯъ кунад ва то ки дар ниҳояти пирӣ бимирад, дар ҳоли паридан бошад".

(Ривояти Аҳмад)

۲۰۷۵- [۴۰] (لم تتم دراسته) وروى البيهقي في شعب الإيمان عن سلمة بن قيس.

Ва Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон аз Салама ибни Қайс ривоят кардааст.

Боб андар ифтор кардан аз рӯзаи нафлӣ Фасли аввал

۲۰۷۶- [۱] (صحیح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت : دخل علي النبي صلى الله عليه وسلم ذات يوم فقال: "هل عندكم شيء؟" فقلنا: لا: "فإني إذا صائم". ثم أتانا يوما آخر فقلنا: يا رسول الله أهدني لنا حيس فقال: "أرينيه فلقد أصبحت صائما" فأكل. رواه مسلم

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам пеши ман омада гуфт: Чизе доред, то бихӯрам? Гуфтам: Не. Гуфт: Ман рӯзадор ҳастам. Сипас рӯзи дигаре омад ба вай гуфтам: Барои мо ҳес (як навъи таом) ҳада дода шудааст. Гуфт: Онро биёред, ё онро ба ман нишон диҳед, ба дурусти ки ман аз субҳ рӯза дорам, пас онро бихӯрд.

(Ривояти Муслим)

۲۰۷۷ - [۲] (صحیح) وعن أنس قال: دخل النبي صلى الله عليه وسلم على أم سليم فأنته بتمر وسمن فقال: "أعيدوا سمنكم في سقائه وتمركم في وعائه فإني صائم". ثم قام إلى ناحية من البيت فصلى غير المكتوبة فدعا لأم سليم وأهل بيتها. رواه البخاري

Аз Анас разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам назди Умми Сулайм омад, пас вай ба Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам хурмо ва равған овард. Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам гуфт равғанро ба машк ва хурморо дар зарфи хурмо боз гардонед, зеро ки ман рӯзадорам. Сипас ба як гӯшаи хона рафта намози ғайри фарзӣ (нафлӣ) хонд ва ба Умми Сулайм ва хонаводаи вай дуо кард. (Бухорӣ)

٢٠٧٨- [٣] (صحيح) وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه: "إذا دعيت أحدكم إلى طعام وهو صائم فليقل: "إني صائم". وفي رواية قال: "إذا دعيت أحدكم فليجب فإن كان صائما فليصل وإن كان مفطرا فيطعم". رواه مسلم

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Агар яке аз шумо ба таом даъват шуд, дар ҳоле ки ӯ рӯзадор аст, бояд бигӯяд, ки ман рӯза дорам". Ва дар ривояте: "Агар касе аз шумо ба таоме даъват шавад, бояд даъватро бипазирад, агар рӯза дошта бошад, пас дуо бикунад ва агар рӯзадор набошад, бояд бихӯрад". (Муслим)

Фасли дувум

٢٠٧٩- [٤] (صحيح) عن أم هانئ رضي الله عنها قالت: لما كان يوم الفتح فتح مكة جاءت فاطمة فجلست على يسار رسول الله صلى الله عليه وسلم وأم هانئ عن يمينه فجاءت الوليدة بإناء فيه شراب فناولته فشرب منه ثم ناوله أم هانئ فشربت منه فقالت: يا رسول الله لقد أفطرت وكنت صائمة فقال لها: "أكنت تقضين شيئا؟" قالت: لا. قال: "فلا يضرك إن كان تطوعا". رواه أبو داود والترمذي والدارمي وفي رواية لأحمد والترمذي نحوه وفيه فقالت: يا رسول الله أما إني كنت صائمة فقال: "الصائم أمير نفسه إن شاء صام وإن شاء أفطر".

Аз Умми Ҳонӣ разияллоҳу анҳо ривоят аст, вай мегӯяд: Дар рӯзи фатҳи Макка, чун Макка фатҳ шуд. Фотима разияллоҳу анҳо омада дар тарафи чапи Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам нишаст ва Умми Ҳонӣ разияллоҳу анҳо дар тарафи рости Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам нишаст. Пас канизе чизи нӯшидани овард, онро ба Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дод. Ва Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз он нӯшид ва онро ба Умми Ҳонӣ дод. Пас вай низ аз он нӯшид ва гуфт:

Эй Расулulloҳ ман рӯза доштам ва ифтор кардам. Пас гуфт: Оё ту рӯзаи қазой мегирифти? Гуфтам: Не, қазой набуд. Гуфт: "Дар сурате ки рӯзаи нафлӣ буд, зараре надорад". (Ривояти Абӯдовуд, Тирмизӣ ва Доримӣ).

Ва дар ривояти Аҳмад ва Тирмизӣ интавр аст, ки Умми Ҳонӣ гуфт: Эй Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба дурусти ки ман рӯзадор будам. Пас Расулulloҳ гуфт: "Рӯзадори рӯзаи нафлӣ ҳокими нафси худ аст, агар хоҳад рӯза дорад ва агар хоҳад ифтор кунад".

۲۰۸۰- [۵] (لم تتم دراسته) وعن الزهري عن عروة عن عائشة قالت: كنت أنا وحفصة

صائمتين فعرض لنا طعام اشتهيناه فأكلنا منه فقالت حفصة: يا رسول الله إنا كنا صائمتين فعرض لنا طعام اشتهيناه فأكلنا منه. قال: " أقضيا يوما آخر مكانه". رواه الترمذي وذكر جماعة من الحفاظ رووا عن الزهري عن عائشة مرسلًا ولم يذكرها فيه عن عروة وهذا أصح.

ورواه أبو داود عن زميل مولى عروة عن عروة عن عائشة.

Аз Зухрӣ аз Урва аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят карда мегӯяд, ки Оиша разияллоҳу анҳо гуфт: Ман ва Ҳафса разияллоҳу анҳо рӯзадор будем, пас ба мо таоме оварда шуд, ки иштиҳои мо ба хӯрдани он таом омад, пас аз он хӯрдем. Сипас Ҳафса разияллоҳу анҳо ба Расулulloҳ гуфт: Эй Расулulloҳ мо рӯзадор будем, ки барои мо таоме оварда шуд, пас аз он хӯрдем. Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Ба ҷои он рӯз рӯзи дигарро рӯза гиред". (Ривояти Тирмизӣ)

Ва ҷамоате аз ҳофизон гуфтанд, ки онҳо ҳадисро аз Зухрӣ аз Оиша ба таври мурсал ривоят кардааст ва Урваро зикр накардаанд ва ин саҳеҳтар аст. Ва онро Абӯдовуд

аз Зумайл (ғуломи озодкардаи Урва) ва Зумайл аз Урва ва ӯ аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят кардааст.

٢٠٨١- [٦] (لم تتم دراسته) وعن أم عمارة بنت كعب أن النبي صلى الله عليه وسلم دخل عليها فدعت له بطعام فقال لها: "كلي". فقالت: إني صائمة. فقال النبي صلى الله عليه وسلم: "إن الصائم إذا أكل عنده صلّت عليه الملائكة حتى يفرغوا". رواه أحمد والترمذي وابن ماجه والدارمي

Умми Уммора бинти Каъб разияллоҳу анҳо мегӯяд: Ба дурусти ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам назди вай омад, Уммора ба Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам таом овард. Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам ба вай гуфт: Ту низ бихӯр! Ӯ гуфт: Ман рӯза дорам. Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Чун назди рӯзадорон хӯрда шавад, малоика ба вай дуруду раҳмат мефиристанд, то онҳо аз хӯрдан бароянд".

(Ривояти Аҳмад, Тирмизӣ, Ибни Моҷа ва Доримӣ)

Фасли саввум

٢٠٨٢- [٧] عن بريدة قال: دخل بلال على رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو يتغدى فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "الغداء يا بلال". قال: إني صائم يا رسول الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "نأكل رزقنا وفضل رزق بلال في الجنة أشعرت يا بلال أن الصائم نسبح عظامه وتستغفر له الملائكة ما أكل عنده؟". رواه البيهقي في شعب الإيمان

Аз Бурайда разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Билал разияллоҳу анҳо назди Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам омад, дар ҳоле ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам нони чошт меҳӯрд. Пас ба Билал разияллоҳу анҳо гуфт: "Эй Билал, биё нон бихӯр! Билал гуфт: Эй Расулulloҳ ман рӯза дорам. Пас Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Мо ризқамонро меҳӯрем, вале

ризқи Билол дар Ҷаннат аст. Сипас гуфт: Эй Билол, оё ме-
донӣ, ки устухонҳои рӯзадор тасбеҳ мегӯянд ва вақте ки
чизе дар назди вай хӯрда шавад, малоика барои ӯ талаби
мағфират мекунад". (Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон инро
ривоят кардааст)

Боб андар шаби қадр Фасли аввал

٢٠٨٣- [١] (صحيح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: قال رسول الله صلى الله عليه

وسلم: "تحرروا ليلة القدر في الوتر من العشر الأواخر من رمضان". رواه البخاري

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Шаби қадрро дар шабҳои тоқи даҳ рӯзи охири Рамазон ҷустуҷӯ кунед (яъне дар шаби 21-23-25-27-29-уми Рамазон)". (Бухорӣ)

٢٠٨٤ - [٢] وعن ابن عمر قال: إن رجلا من أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم أروا ليلة

القدر في المنام في السبع الأواخر فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "أرى رؤياكم قد تواطأت في

السبع الأواخر فمن كان متحريها فليتحرها في السبع الأواخر". (متفق عليه)

Аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд, ба дурусти ки мардоне аз саҳобагони Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва салламо шаби қадр дар хоб нишон дода шуд, ки дар ҳафт шаби охири моҳи Рамазон буд. Пас Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: Ман хобҳои шуморо дар ҳафт шаби охири Рамазон мувофиқ мебинам. Пас касе ки шаби қадрро ҷустуҷӯ мекунад, онро дар ҳафт шаби охири моҳи Рамазон ҷустуҷӯ кунад".

(Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

٢٠٨٥- [٣] (صحيح) وعن ابن عباس أن النبي صلى الله عليه وسلم قال: التمسوها في العشر

الأواخر من رمضان ليلة القدر: في تاسعة تبقى في سابعة تبقى في خامسة تبقى. رواه البخاري

Аз Ибни Аббос разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллалллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Шаби қадрро дар даҳ шаби охири моҳи Рамазон ҷустуҷӯ кунед, дар шаби бистуяк, бистусе ва биступанҷи Рамазон". (Бухорӣ)

٢٠٨٦ - [٤] (متفق عليه) وعن أبي سعيد الخدري رضي الله عنهم أن رسول الله صلى الله عليه وسلم اعتكف العشر الأول من رمضان ثم اعتكف العشر الأوسط في قبة تركية ثم أطلع رأسه. فقال: "إني اعتكفت العشر الأول ألتمس هذه الليلة ثم اعتكفت العشر الأوسط ثم أتيت فقيل لي إنها في العشر الأواخر فمن أعتكف معي فليعتكف العشر الأواخر فقد أريت هذه الليلة ثم أنسيتها وقد رأيتني أسجد في ماء وطين من صبيحتها فالتمسوها في العشر الأواخر والتمسوها في كل وتر". قال: فمطرت السماء تلك الليلة وكان المسجد على عريش فوكف المسجد فبصرت عيناى رسول الله صلى الله عليه وسلم وعلى جبهته أثر الماء والطين والماء من صبيحة إحدى وعشرين. متفق عليه في المعنى واللفظ لمسلم إلى قوله: "فقيل لي: إنها في العشر الأواخر". والباقي للبخاري

Абӯсаъиди Худрӣ разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар даҳ рӯзи аввали моҳи Рамазон эътикоф менишаст, сипас эътикоф нишаст дар даҳ шаби миёнаи Рамазон дар як хаймаи туркӣ пас-тар сари худро аз хайма берун оварда гуфт: Ман даҳ рӯзи аввали моҳи Рамазонро ба хотири ҷустуҷӯи шаби қадр эътикоф нишастам, сипас даҳ рӯзи миёнаи моҳро эътикоф нишастам. Пас назди ман фаришта омад ва ба ман гуфт, ки шаби қадр дар даҳ рӯзи охири моҳи Рамазон аст. Пас касе ки бо ман эътикоф нишаста буд, бояд даҳ рӯзи охириро эътикоф нишинад, ба дурусти ки ин шаб ба ман дар хоб нишон дода шуд. Сипас онро фаромуш гардонидам шудам ва худро дидам, ки фардои он шаб дар обу гил сачда мекунам. Пас онро дар даҳ шаби охири Рамазон дар шабҳои тоқ ҷустуҷӯ кунед. Ровӣ мегӯяд: Дар он шаб, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам онро дар хоб дида буд, борон низ борида буд, пас сақфи масҷид аз шоҳаҳои дарахти хурмо сохта шуда буд. Пас сақфи масҷид чакид ва ман ба ҳар ду чашм Расулulloҳ саллал-

лоҳу алайҳи ва салламро дидам, ки бар пешони ӯ саллаллоҳу алайҳи ва саллам асари обу гил буд. Ва ин субҳи рӯзи бистуякуми Рамазон буд. Бухорӣ ва Муслим дар маъно иттифоқ доранд, то гуфтаи (бароям гуфта шуд, ки дар даҳи охир аст) лафзи Муслим аст ва боқии он лафзи Бухорӣ аст.

۲۰۸۷- [۵] (صحيح) وفي رواية عبد الله بن أنيس قال: "ليلة ثلاث وعشرين". رواه مسلم

Ва дар ривояти Абдуллоҳ ибни Унайс шаби бистусеюм омадааст. (Муслим)

۲۰۸۸- [۶] (صحيح) وعن زر بن حبيش قال: سألت أبي بن كعب فقلت إن أحاك ابن

مسعود يقول: من يقيم الحول يصب ليلة القدر. فقال رحمه الله أراد أن لا يتكل الناس أما إنه قد علم أنها في رمضان وأنها في العشر الأواخر وأنها ليلة سبع وعشرين ثم حلف لا يستثني أنها ليلة سبع وعشرين. فقلت: بأي شيء تقول ذلك يا أبا المنذر؟ قال: بالعلامة أو بالآية التي أخبرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أنها تطلع يومئذ لا شعاع لها. رواه مسلم

Аз Зир ибни Ҳубайш разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд аз Убай ибни Каъб пурсидам, ки бародарат Ибни Масъуд разияллоҳу анҳу мегӯяд: Касе ки дар тамоми сол шабхезӣ кунад, шаби қадрро меёбад. Гуфт: Аллоҳ ӯро раҳмат кунад, ӯ ба хотири он гуфтааст, то мардум бар шаби қадр эътимод карда дар тамоми сол аз ибодат боз намонанд, лекин ӯ медонад, ки шаби қадр дар моҳи Рамазон ва дар даҳ рӯзи охири он ва дар шаби бистуҳафтуми моҳи Рамазон аст. Сипас Убай ибни Каъб савганд хӯрд бе ин ки истисно карда иншоаллоҳ бигӯяд. Ва гуфт, ки шаби қадр дар бистуҳафтуми Рамазон аст, ба вай гуфтам: Эй Абӯлмунзир онро аз чӣ мешиносӣ? Гуфт: Нишонае, ки моро бар он Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва

саллам хабар дода аст. ин аст, ки дар фардои он шаб чун офтоб тулӯъ мекунад, шуъоъ ва равшанӣ надорад.

(Ривояти Муслим)

٢٠٨٩- [٧] (صحيح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه

وسلم يجتهد في العشر الأواخر ما لا يجتهد في غيره. رواه مسلم

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар даҳ шаби охири Рамазон дар тоат ва ибодат ба ҳадде кушиш мекард, ки дар дигар шабҳои он он қадар кушиш намекард. (Муслим)

٢٠٩٠- [٨] وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا دخل

العشر شد مئزره وأحيا ليله وأيقظ أهله. (متفق عليه)

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки чун даҳ шаби охири Рамазон мерасид Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам банди изори худро маҳкам мебаст ва шаби худро зинда медошт ва аҳлу хонаводаи худро низ бедор мекард. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

٢٠٩١- [٩] (صحيح) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: قلت: يا رسول الله أرأيت إن

علمت أي ليلة القدر ما أقول فيها؟ قال: "قولي: اللهم إنك عفو تحب العفو فاعف عني". رواه

أحمد وابن ماجه والترمذي وصححه

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам пурсидам, ки агар шаби қадрро дарёбам чӣ бигӯям, фармуд: "Бигӯ, эй Аллоҳ Ту авфкунандаи авфро дӯст медорӣ, пас маро авф кун".

(Ривояти Аҳмад, Ибни Моҷа ва Тирмизӣ ва онро саҳеҳ доништа аст)

٢٠٩٢- [١٠] (لم تتم دراسته) وعن أبي بكره قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: "التمسوها يعني ليلة القدر في تسع بقين أو في سبع بقين أو في خمس بقين أو ثلاث أو آخر ليلة". رواه الترمذي

Аз Абӯбакра разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки мегӯяд: Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламо шунидам, ки мефармуд: "Шаби қадрро дар бистуякум, бистусеюм, биступанҷум, бистухафтум бо шаби охир ҷустуҷӯ кунед".

(Ривояти Тирмизӣ)

٢٠٩٣- [١١] (لم تتم دراسته) وعن ابن عمر قال: سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن ليلة القدر فقال: "هي في كل رمضان". رواه أبو داود وقال: رواه سفیان وشعبة عن أبي إسحق موقوفاً على ابن عمر.

Ибни Умар разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз шаби қадр пурсида шуд. Ӯ гуфт, ки шаби қадр дар ҳар моҳи Рамазон аст. Абӯдовуд аз Суфён ва Шуъба аз Абӯисҳоқ мавқуф бар Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят кардаанд.

٢٠٩٤- [١٢] (لم تتم دراسته) وعن عبد الله بن أنيس قال: قلت يا رسول الله إن لي بادية أكون فيها وأنا أصلي فيها بحمد الله فمرني بليلة أنزلها إلى هذا المسجد فقال: "انزل ليلة ثلاث وعشرين". قيل لابنه: كيف كان أبوك يصنع؟ قال: كان يدخل المسجد إذا صلى العصر فلا يخرج منه حاجة حتى يصلي الصبح فإذا صلى الصبح وجد دابته على باب المسجد فجلس عليها ولحق بباديته. رواه أبو داود

Аз Абдуллоҳ ибни Унайс ривоят аст, вай мегӯяд, ки ба Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам арз намуда гуфтам: Эй Расулulloҳ, ман бодия дорам, ки дар ончо зиндагӣ мекунам ва дар ончо намоз мехонам, пас маро ба шабе амр кун, то ба масҷиди набавӣ фуруд оям. Расу-

луллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам ба вай гуфт: Дар шаби бистусеюм биё! Ба писари Абдуллоҳ ибни Унайс гуфта шуд, ки падарат читавр мекард. Гуфт: Баъд аз намози аср дохили масҷид мешуд ва то намози бомдод барои коре аз масҷид хориҷ намешуд ва чун намози субҳро мехонд, савораи худро бар дарвозаи масҷид меёфт, бар он савор шуда ба бодияи худ мерафт. (Абӯдовуд)

Фасли савум

۲۰۹۵- [۱۳] (صحيح) عن عبادة بن الصامت قال: خرج النبي صلى الله عليه وسلم ليخبرنا بليلة القدر فتلاحى رجلان من المسلمين فقال: "خرجت لأخبركم بليلة القدر فتلاحى فلان وفلان فرفعت وعسى أن يكون خيرا لكم فالتمسوها في التاسعة والسابعة والخامسة". رواه البخاري

Аз Убода ибни Сомит разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай меғӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам аз хона ба тарафи мо хориҷ шуд, то ба шаби қадр хабар диҳад. Пас ду нафар аз мусалмонон низоъ карданд, Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: Берун омадам то шуморо аз шаби қадр хабар диҳам, пас фалон ва фалон қанҷол карданд ва шинохтани шаби қадр аз ман бардошта шуд, мумкин ҳамин ба хайри шумо бошад, пас онро дар шабҳои бистунуҳум, бистуҳафтум ва биступанҷум ҷустуҷӯ кунед. (Бухорӣ)

۲۰۹۶- [۱۴] (لم تتم دراسته) وعن أنس قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "إذا كان ليلة القدر نزل جبريل عليه السلام في كعبة من الملائكة يصلون على كل عبد قائم أو قاعد يذكر الله عز وجل فإذا كان يوم عيدهم يعني يوم فطرهم باهى بهم ملائكته فقال: يا ملائكتي ما جزاء أجيروني في عملي؟ قالوا: ربنا جزاؤه أن يوفى أجره. قال: ملائكتي عبيدي وإمائي قضاوا فريضتي عليهم ثم خرجوا يعرجون إلى الدعاء وعزتي وجلالي وكرمي وعلوي وارتفاع مكاني لأجيبنهم. فيقول: ارجعوا

فقد غفرت لكم وبدلت سيئاتكم حسنات . قال : فيرجعون مغفورا لهم" . رواه البيهقي في شعب

الإيمان

Аз Анас разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ сал-
лаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд: "Дар шаби қадр Ҷиб-
раил алайҳис салом бо ҷамоате аз фариштагон фурӯд
меояд, ки ба ҳар бандае, ки истода ё нишаста дар зикри
Аллоҳ бошад, дуруду раҳмат фиристода талаби мағфират
мекунад ва чун рӯзи ид (иди фитр) расад, Аллоҳ бар
бандагони худ ифтихор мекунад ва ба фариштагон мегӯ-
яд: Эй малоикаҳои Ман, подоши муздуре, ки кори худро
тамом кунед, чист? Фариштагон гӯянд: Парвардигоро по-
доши онҳо ин аст, ки музди онҳо пурра дода шавад. Ал-
лоҳ мегӯяд: Эй фариштагони Ман, бандагон ва канизони
Ман фарзи маро адо карда баромаданд ва садоҳои худ-
ро ба дуо баланд карданд, савганд ба ғалаба, қудрат, бу-
зургӣ, карамам ва қадру мартабаи баланди Ман, ки
ҳароина дуои ононро иҷобат мекунам ва қабул мекунам
ва мегӯяд: Баргардед ман шуморо мағфират намудам ва
бадиҳои шуморо ба некиҳо табдил медиҳам. Расулulloҳ
гуфт: Пас дар ҳоле бармегарданд, ки гуноҳони онон мағ-
фиратшуда мебошад". (Байҳақӣ дар Шуъаб-ул-имон инро
ривоят кардааст)

Боб андар эътикоф

Фасли аввал

۲۰۹۷- [۱] وعن عائشة: أن النبي صلى الله عليه وسلم كان يعتكف العشر الأواخر من رمضان حتى توفاه الله ثم اعتكف أزواجه من بعده. (متفق عليه)

Оиша разияллоҳу анҳо мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам то вақти вафоти худ дар даҳ шаби охири Рамазон эътикоф менишаст ва баъд аз вафоти вай ҳамсаронаш эътикоф менишастанд. (Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۹۸- [۲] وعن ابن عباس قال: كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أجود الناس بالخير وكان أجود ما يكون في رمضان وكان جبريل يلقاه كل ليلة في رمضان يعرض عليه النبي صلى الله عليه وسلم القرآن فإذا لقيه جبريل كان أجود بالخير من الريح المرسلة. (متفق عليه)

Ибни Аббос разияллоҳу анҳу мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар моҳи Рамазон саховатмандтарини мардум буд. Ҷибраил алайҳис салом дар моҳи Рамазон ҳар шаб ба мулоқоти вай меомад ва Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бар вай Қуръонро мехонд ва чун Ҷибраил алайҳис салом Ёро мулоқот мекард, бештар аз боди бороноранда хайру саховат мекард. (Ривояти Бухорӣ ва Муслим)

۲۰۹۹- [۳] (صحيح) وعن أبي هريرة قال: كان يعرض على النبي صلى الله عليه وسلم القرآن كل عام مرة فعرض عليه مرتين في العام الذي قبض وكان يعتكف كل عام عشرا فاعتكف عشرين في العام الذي قبض. رواه البخاري

Аз Абӯҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят аст, вай мегӯяд, ки дар ҳар сол як бор бар Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам (ба воситаи Ҷибраил алайҳис салом) Қуръон арза карда мешуд ва дар сола ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам миронида шуд, ду бор бар вай Қуръон

арз карда шуд ва дар ҳар сол даҳ рӯз эътикоф менишаст, вале дар соле ки миронида шуд, бист рӯз эътикоф нишаст. (Бухорӣ)

٢١٠٠- [٤] وعن عائشة رضي الله عنها قالت: "كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا اعتكف أدنى إلى رأسه وهو في المسجد فأرجله وكان لا يدخل البيت إلا لحاجة الإنسان". (متفق عليه)

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, вай мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар ҳоли эътикоф аз дохили масҷид сари худро ба тарафи ман берун мекард ва ман мӯйҳои ӯро шона мекардам ва ба хона намеомад, магар барои ҳоҷати инсонӣ (аз қабили пешоб, ғоит ё ғул ва ғайра). (Бухорӣ ва Муслим)

٢١٠١- [٥] وعن ابن عمر: أن عمر سأل النبي صلى الله عليه وسلم قال: "كنت نذرت في الجاهلية أن أعتكف ليلة في المسجد الحرام؟ قال: "فأوف بندرك". (متفق عليه)

Аз Ибни Умар разияллоҳу анҳу ривоят аст вай мегӯяд, ки Умар разияллоҳу анҳу аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам пурсида гуфт, ки ман дар замони ҷоҳилият назр карда будам, ки шаберо дар масҷиди Ҳаром эътикоф мешинам, Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам фармуд, ки назри худро вафо кун! (Бухорӣ ва Муслим)

Фасли дуввум

۲۱۰۲- [۶] (لم تتم دراسته) عن أنس قال: كان النبي صلى الله عليه وسلم يعتكف في العشر

الأواخر من رمضان فلم يعتكف عاما . فلما كان العام المقبل اعتكف عشرين . رواه الترمذي

Аз анас разияллоҳу анҳу ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам даҳ рӯзи охири Рамазонро эътикоф менишаст ва як сол эътикоф нанишаст ва соли ояндаи он бист рӯз эътикоф нишаст. (Ривояти Тирмизӣ)

۲۱۰۳- [۷] (لم تتم دراسته) ورواه أبو داود وابن ماجه عن أبي بن كعب.

Абӯдовуд ва Ибни Моҷа аз Убай ибни Каъб ривоят кардаанд.

۲۱۰۴- [۸] (لم تتم دراسته) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان رسول الله صلى الله

عليه وسلم إذا أراد أن يعتكف صلى الفجر ثم دخل في معتكفه. رواه أبو داود وابن ماجه.

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам иродаи эътикоф мекард, намози субҳро меҳонд ва ба ҷои эътикофи худ мебаронад. (Ривояти Абӯдовуд ва Ибни Моҷа)

۲۱۰۵- [۹] (لم تتم دراسته) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: كان النبي صلى الله عليه

وسلم يعود المريض وهو معتكف فيمر كما هو فلا يعرج يسأل عنه. رواه أبو داود وابن ماجه.

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам беморро айёдат мекард, дар ҳоле ки дар эътикоф буд. Пас Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам рост ба тарафи бемор мерафт ва ба тарафи дигаре майл намекард, аз бемор пурсон мешуд.

(Ривояти Абӯдовуд ва Ибни Моҷа)

٢١٠٦- [١٠] (لم تتم دراسته) وعن عائشة رضي الله عنها قالت: السنة على المعتكف أن لا يعود مريضاً ولا يشهد جنازة ولا يمسه المرأة ولا يبشرها ولا يخرج لحاجة إلا لما لا بد منه ولا اعتكاف إلا بصوم ولا اعتكاف إلا في مسجد جامع. رواه أبو داود

Аз Оиша разияллоҳу анҳо ривоят аст, вай мегӯяд: Бар эътикофкунанда суннат аст, ки на беморпурсӣ кунад ва на ба ҷаноза биравад ва на занро мисос кунад ва на бо ӯ ҳамхобагӣ кунад ва барои коре берун наояд, магар он чи аз он чора нест ва эътикоф дуруст намегардад, магар ба рӯза ва эътикоф намешавад, магар дар масҷиди ҷомеъ, ки дар онҷо намоз боҷамоат хонда шавад. (Абӯдовуд)

Фасли саввум

٢١٠٧- [١١] (لم تتم دراسته) عن ابن عمر عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه كان إذا اعتكف طرح له فراشه أو يوضع له سريره وراء أسطوانة التوبة. رواه ابن ماجه

Ибни Умар разияллоҳу анҳу аз Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам нақл карда мегӯяд, ки чун Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам эътикоф менишаст, барояш ҷоғаҳи вай ё тахтаҳобӣ вай дар ақибӣ сутуни тавба андохта ва ҳамвор карда мешуд. (Ибни Моча)

٢١٠٨- [١٢] (لم تتم دراسته) وعن ابن عباس: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال في المعتكف: "هو يعتكف الذنوب ويجري له من الحسنات كعامل الحسنات كلها". رواه ابن ماجه

Аз Ибни Аббос разияллоҳу анҳу ривоят аст вай мегӯяд, ки Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам дар ҳаққи эътикофкун фармуд: "Эътикофкун аз гуноҳон боз дошта мешавад ва ӯро аз некиҳо ва ҳасанот монанди кунандаи он ҳамаи корҳои нек подош дода мешавад". (Ибни Моча)

*Дар охир аз Аллоҳ таъоло мепурсам, ки ин амали
бандаро дар мизони ҳасанотам қарор диҳад.
Рӯзи 24/шаъбон/1439 ҳиҷрӣ мувофиқи 10/5/2018
мелодӣ тарҷумаи ин китоб ба фазлу раҳмати
Аллоҳ тамои шуд.*

✍ Ба қалами:

Шаҳобиддин Солиҳ